

Ylpeästi etteenpäin!

**OUTOKAIRA
TUOTTAMHAN RY
STRATEGIA
2023-2027**

LEADER

**Outokaira
tuottamhan**

 Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueis

Sisällys

1. Johdanto, strategian tavoitetila ja Leader-ryhmän tehtävät ja rooli paikallisena kehittäjänä.....s. 3
2. Tiivistelmä strategian valmisteluprosessista..... s. 4
3. Toiminta-alueen kuvaus ja nykytilan analyysi..... s. 4
4. Kehittämistarpeet..... s. 9
5. Valitut kehittämisen painopisteet, tavoitteet ja niihin liittyvät toimet..... s. 13
6. Rahoitussuunnitelma..... s. 17
7. Toimeenpanon kuvaus (sisältäen aktivointi, yhteistyö ja verkostoituminen, viestintä, hallinto)..... s. 18
8. Seuranta ja arviointi..... s. 21

Kannen valokuva: Iina Askonen
Taitto: Lappi design

Outokaira tuottamhan ry,
Kenttätie 1, 95700 PELLO,
PUH 0400161034
www.outokaira.fi

Liitteet

Liite 1:
Kuvaus osallistavasta valmisteluprosessista

Liite 2:
Dynaaminen verkostanalyysi

Liite 3:
ELY-Leader yhteistyösopimus
(toimitetaan viimeistään 14.10.2022)

Liite 4:
Yhteenveto kuntarahasitoumuksista

Liite 5:
Rahoitettavien hankkeiden valintakriteerit
(toimitetaan viimeistään 31.12.2022)

1. Johdanto, strategian tavoitetila ja Leader-ryhmän tehtävät ja rooli paikallisena kehittäjänä

“Molen itte itteni killannu, se vähä, mitä minua on killattu.”

Tornionlaaksolainen puheenparsi (Killata = kehua).

Olemme prosessin aikana tunnistaneeet ja tarkastelleet sidosryhmien kanssa maaseutuun, aluekehitykseen ja erityisesti omaan alueeseemme länsirajalla vaikuttavia trendejä ja ilmiöitä, niiden luomia uhkia ja mahdollisuuksia sekä visioineet tulevaa. Yhteiskunnallinen muutosnopeus on valtava. Strategiatyötä on tehty yhteiskunnallisen myllerryksen aikana, ja tämä myllerrys on monin tavoin vaikuttanut myös tornionlaaksolaisten elämään rajaseudulla.

Aloittaessamme tekemään ensimmäistä vaihetta, olimme pandemian alkuvaiheissa. Korona-aika on luonut enemmän tai vähemmän yllättäviä muutoksia maaseudulle, ja erityisesti rajaseudulle, jossa on pandemiaan saakka totuttu elämään rajattomalla rajalla. Elämä jakautuu luonnollisesti molemmin puolin rajaa niin työn, koulun, harrastusten, kaupankäynnin kuin perhesuhteidenkin osalta. Ehkä osittain pandemian aiheuttamana rajayhteistyö on noussut esille strategiaprosessissamme erityisen paljon eri sidosryhmien suunnalta. Rajayhteistyö onkin yksi kehittämisen kärjistämmme. Yhteistyöllä ja toisiltamme oppien meillä on mahdollisuus kehittää aluettamme yhdessä. Monessa asiassa voisimme ottaa entistä enemmän oppia ruotsalaisilta. He ovat onnistuneet viemään niin kylätalojen käyttöä ja palveluita kuin paikallista ruokakulttuuria uudelle tasolle - ja brändäämään tämän kaiken alueestaan ylpeänä! Olemmekin todenneet prosessin aikana, että “meänki pittää oppia brändäämään ko ruottalaiset!”

Strategiaprosessin aikana muuttunut geopoliittinen tilanne ja globaalien talouden suunta ovat tuoneet myös uusia muutoksia, uhkia ja mahdollisuuksia. Inflaatio vahvistaa eriarvoisuustrendiä, haastaa maataloutta ja aiheuttaa huoltovarmuudelle haasteita. Olemme prosessin aikana pohtineet kaikkia näitä vaikutuksia sekä sitä, miten Outokaira pystyy verkostonsa kanssa haasteisiin vastaamaan.

Kehittämistarpeita on pohdittu myös kestäväen kehityksen näkökulmasta. Kehittämiskärjissä on huomioitu niin taloudellinen kestävyys, ympäristö kuin sosiokulttuurinen kestävyys. Yhteistyölle ja yhteisöllisyydelle onkin nyt entistä suurempi sosiaalinen tilaus. Uusi geopoliittinen tilanne onkin myös Lapin kontekstissa siirtänyt fokusta länteen, kun Venäjä-yhteistyö on loppunut tyystin. Viimein fokus alkaa siirtyä Tornionlaaksoon ja siihen Ruotsi-osaamiseen ja luontevaan Ruotsi-yhteistyöhön, jota jo pitkään olemme rajalla tehneet, ja jonka tärkeyttä olemme pyrkineet jo vuosia tuomaan esille Lappi-tason yhteistyössä. Olemme olleet turhan vaatimattomia Ruotsi-osaamisemme suhteen, mutta vallitseva maailmantilanne on saanut meidätkin avaamaan silmämme. Olemme ylpeitä alueestamme ja siitä osaamisesta, jota meillä on. Voimme siis todeta: menhään ylpeästi eteenpäin!

Visio eli strategian tavoite: Outokairassa eletään ylpeästi ja yhteisöllisesti tornionlaaksolaista elämää - joen molemmin puolin.

Missio: Meidän tehtävämme on mahdollistaa alueen asukkaille omatoiminen, itsensä näköinen kehittäminen.

Roolimme paikallisena kehittäjänä on olla matalan kynnyksen innostaja, neuvoja, rahoittaja sekä ihmisten ja asioiden törmäyttäjä.

Ensimmäisen vaiheen palaute on huomioitu seuraavasti:

- SWOT-analyysi on linkitetty selkeämmin aluekuvaukseen ja tarveanalyysiin. Koska 1. vaiheen työn oli tarkoituskin olla vasta luonnos, on 2. vaiheessa päivitetty ja tarkennettu sisältöjä. Toimintaympäristön muutokset 1. ja 2. vaiheen välillä on myös huomioitu.
- Alueen tarpeita on terävöitetty, ja suunnitelman mukaisesti kärkiteemat tunnistettu vasta haun toisessa vaiheessa.
- Dynaamista verkostoaanalyysia on avattu enemmän tekstiksi toimeenpanon kuvauksen yhteydessä. Analyysin pohjalta on kuvattu kehittämistarpeita ja selkeytetty konkreettisia toimia.
- Olemme nostaneet selkeämmin esille sitä, miten otamme huomioon uudistettavuuden ja uudet ideat eli miten olemme avoimia uusille ajatuksille ja toimintatavoille.
- Ympäristö ja ilmastonmuutos on huomioitu selkeämmin ja kulttuuriympäristön kuvausta laajennettu.

2. Tiivistelmä strategian valmisteluprosessista

Haun 2. vaiheessa on osallistettu alueen keskeisiä sidosryhmiä eri tavoin. Olemme keskittyneet erityisesti niihin sidosryhmiin, jotka dynaamisen verkostanalyysin perusteella ovat tärkeimpiä verkostojamme. Valmisteluprosessi on ollut tulevaisuuteen katsova. Kehittämisteemojen lisäksi olemme pohtineet laajasti, millaisessa verkostossa toimimme, keitä verkostoomme kuuluu sekä millaisia toimia rahoitamme toteuttaessamme uutta strategiaa.

Olemme tehneet kouluvierailuja nuorten tavoittamiseksi. Lisäksi olemme järjestäneet erilaisia työpajoja kuten etätyöpajan alueen aktiivisille (mm. korkeakoulu, yrittäjät ja muu yrittäjyysverkosto, kylät, kunnat, matkailutoimijat edustettuina) ja Älykkäät kylät -työpajan, johon osallistui alueen asukkaita, kyläyhdistysaktiiveja, maa- ja kalataloustuottajia sekä yrittäjiä.

Olemme 25-vuotisjuhlissamme Torniossa, Ylitorniolla ja Pellossa marraskuussa 2021 järjestäneet kyselyn siitä, mitkä ovat suurimmat uhkat/kehittämisen haasteet sekä mahdollisuudet, joihin pitäisi tarttua alueella. Samalla keräsimme ideoita raju-yhteistyön kehittämiseen ihmisten ja kylien kanssakäymisen ja yhteisöllisyyden lisäämiseksi yli rajan. Tapahtumiin osallistui alueen asukkaita, kyläyhdistysten aktiiveja, yrittäjiä, yhdistysten ja kuntien edustajia sekä naapurialueiden Leader-ryhmien edustajat molemmin puolin valtakunnan rajaa.

Teimme osallistumiskynnyksen matalaksi kaikkiin edellä mainittuihin tapahtumiin. Julkaisimme ilmoitukset tapahtumista niin sosiaalisen median sivuilla kuin paikallislehdissä. Hyödynsimme erityisesti keskeisille ryhmille kohdennettuja kutsuja.

Outokaira on ollut aktiivinen lisäksi Tornionlaakson Leader-ryhmien yhteistyön kehittämisessä. Outokaira on järjestänyt Suomen ja Ruotsin Tornionlaakson Leader-ryhmien tapaamisia etänä sekä syksyllä 2021 Ruotsin Pellossa kasvokkain työpajan, jossa pohdittiin rajat ylittävän yhteistyön muotoja konkreettisesti.

Outokaira on aktiivisesti osallistunut myös Suomi-Ruotsi-Norja-rajaseudun matkailu- ja kulttuuriyhteistyövision kehittämiseen. Osallistumalla prosessiin halusimme varmistaa, että Outokairaa koskevat muut alueen strategiat ovat harmoniassa Outokairan omien strategioiden kanssa ja päinvastoin.

1. vaiheessa osallistimme 130 ihmistä ja 2. vaiheessa noin 200 ihmistä. Tämän lisäksi strategia on ollut avoimella palautekierroksella nettisivuillamme (lisää liitteessä 1).

3. Toiminta-alueen kuvaus ja nykytilan analyysi

Toiminta-alue

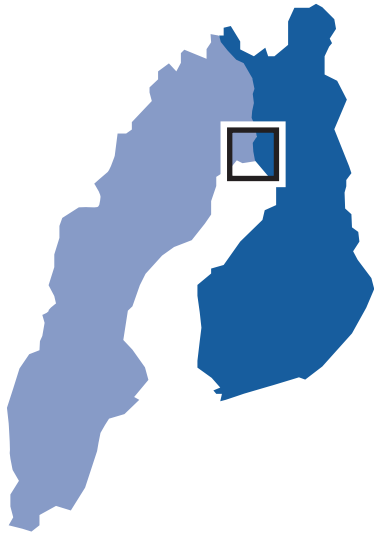
Outokaira tuottamhan ry:n toiminta-alue kattaa Pellon, Ylitornion ja Tornion kunnat. Toiminta-alueen pinta-ala on yhteensä 5395,96 km², josta maapinta-ala on 4955,46 km², makea vesi 350,91 km² ja merivesi 199,59 km². Kunnista pinta-alaltaan suurin on Ylitornio ja pienin Tornio. Toiminta-alueella vesistöjä on noin 11 % alueen kokonaispinta-alasta. Outokairan toiminta-alueen väkiluku oli vuonna 2019 noin 28 900. Suurin osa Outokairan alueen väestöstä on keskittynyt Tornioon.

Leader-strategia kattaa koko kolmen kunnan alueen, mutta Tornion kaupungin keskusta-alueelle on tehty aluerajauksia siten, että siellä rahoitetaan Leader-tuella vain vahvoja maaseutu-kaupunki-vuorovaikutteisia hankkeita. Yrityshankkeita tuetaan rajatulla alueella vain silloin, jos niillä on konkreettinen yhteys maaseutuun. Pelkkä palveluiden tuottaminen maaseudulle ei ole riittävän vahva sidos. Vahvoilla valintakriteereillä ohjataan rahoitusta varsinaisen kaupunkialueen ulkopuolelle. Keskusta-alue on rajattu kartalle erikseen, ja rajaus on yhteneväinen ELY-keskuksen maaseuturahoituksen kanssa.

Alue on osa Tornionlaaksoa, tai Tornionjokilaaksoa, joka on maantieteellinen alue Pohjois-Suomen ja -Ruotsin alueella. Ruotsin merkitys Outokairan alueelle on suuri, koska raja-alue on yhtä työssäkäynti- ja talousaluetta. Paikalliset asuvat, opiskelevat, harrastavat ja tekevät ostoksensa molemmin puolin rajaa, lisäksi perhe- ja ihmissuhteet ovat usein rajat ylittäviä. Outokairan alue kuuluu siis raja-alueeseen, jossa on totuttu rajattomaan elämään. Korona-ajan rajaesteet ovatkin tuoneet rajan näkyväksi ensimmäistä kertaa vuosikymmeniin. Rajaesteet ovat vaikuttaneet alueen asukkaisiin, yrityksiin ja kuntiin, mutta saaneet myös alueen havahtumaan siihen, mikä merkitys ja potentiaali rajaseudullamme on.

Kulttuuriympäristö, luonto ja ilmastonmuutos

Outokairan toiminta-alueella tornionlaaksolainen kulttuuriperintö, rikas historia ja luonto yhdistyvät. Maisemassa vaihtelevat meri ja saaristo, Tornionjoki ja sen sivuhaarat, järvet, vaaramaisemat, suot ja pellot. Lähiluonto tarjoaa puitteet laajalle kirjolle harrastusmahdollisuuksia. Harrastaa voi esimerkiksi hiihtoa, laskettelua, maastopyöräilyä, melontaa, retkeilyä, moottorikelkkailua ja veneilyä.

Kalastus- ja metsästyskulttuuri on alueella vahvaa, ja siian lippoaminen sekä lohnen kalastus ovat tärkeä osa kulttuuria ja kulttuuriperintöä. Valitettavasti elävän kulttuuriperinnön osaajat ovat käymässä vähiin, ja siksi Outokaira on ollut tukemassa Suomen ja Ruotsin Kukkolan koskien alueen kehittämistä. Kehittämällä toimintaa on saatu systemaattiseksi. Tavoitteena on, että Kukkola pääsisi tulevaisuudessa Unescon aineettoman kulttuuriperinnön listalle. Kukkolaan liittyy siian pyynnin lisäksi myös nahkiaisen pyynti sekä mateen talvikalastus, joka on tuntemattomampaa toimintaa. Outokairan tukema toiminta on lisännyt ihmisten tietoisuutta talvikalastuksesta sekä alueen koululaisten tietoisuutta paikallisista kulttuurikohteista.

Alueen kulttuurihistoriaan kuuluu myös muun muassa Struven geodeettinen ketju, jota on edistetty kansainvälisellä hankkeella. Lisäksi paikalliskulttuuria on kehitetty ja elävöitetty muun muassa näytelmä- ja musiikkihankkein, kuten Trokareita ja kyltityyriä -hankkeella.

Ilmastonmuutos tulee entisestään lyhentämään talven kestoa, pidentämään kesää sekä mahdollisesti lisäämään sateen määrää. Ilmastonmuutos muuttaa näin luontoa ja sen lajistoa Outokairan alueella. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen tulee todennäköisesti tarkoittamaan ainakin suurempia tulvia ja niihin varautumista, kiviempia kesiä sekä metsäpaloihin ja tuhohyönteisiin varautumista. Ilmastonmuutoksen vaikutukset kalastukseen sekä poro- ja riistatalouteen tulevat näkymään ekosysteemimuutoksina, kuten vieraslajeina ja eläimiin leviävinä sairauksina ja tuholaisina. Lisäksi huolta asukkaiden parissa aiheuttaa luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen tehometsätalouden vuoksi sekä ylävirran kaivosten vaikutukset. Kaivoksia voi lähitulevaisuudessa olla molemmin puolin rajaa. Viikasta keskustelua aiheuttavat myös kaavailut tuulivoimapuistot ja niiden maisemahaitat sekä vaikutukset asutukseen ja luontoon.

Kylätoiminta

Toiminta-alueen kunnissa on monia aktiivisia kyläyhdistyksiä ja joitakin kylätoimikuntia.

- Pellossa toimii Meän kylien Pello -niminen kylien neuvosto, joka on aktivoitunut viime vuosina.
- Ylitorniolla toimii kyläyhdistysten ja kunnan yhteistyö- ja kehittämisfoorumi Kyläpuulaaki, jonka tavoitteena on edistää yhteistyötä sekä toimia yhteisenä edunvalvojana. Toiminta Ylitorniolla on ollut hieman nukkuvaa viime vuosina.
- Tornion aktiivisessa kylien neuvostossa yhtenäistetään kyläyhdistysten toimintaa. Kylien kehittämistä sekä kaupungin ja kylien välistä vuorovaikutusta toteutetaan kyläneuvoston avulla.

Kylien kehittämistä on tehty systemaattisesti Outokairan avulla jo pitkään. Kehittämistoiminta ja yhteistyö on systemaattista. Tornion toimintatapa pidetään hyvänä esimerkkinä koko Lapissa.

Infrastrukturi

Laajakaistan suhteen tilanne on alueella nykyään suhteellisen hyvä. Laajakaistaa on viety kyliin tehokkaasti, ja investointeja on viime vuosina tehty runsaasti koko alueelle. Mobiiliverkossa ei nykyään juurikaan ole katvealueita. Vesi-infrastruktuurin suhteen on jonkin verran kehittämistarpeita. Paikalliset vesiosuuskunnat rakentavat jonkin verran uutta siellä, missä kunnat eivät tule avuksi.

Asukkaiden ja matkailijoiden kiinnostus lähireitteihin on erityisesti pandemia-aikana kasvanut merkittävästi. Reitit vaativat nykyaikaistamista, yhdistämistä ja digitalisointia, jotta ne olisivat helposti löydettävissä ja kuntarajat ylittävässä muodossa. Myös tarpeet reitistöjen suhteen ovat muuttuneet, kun muun muassa pyöräilyn suosio on kasvanut, jolloin kävelyreitit eivät yksistään riitä. Huomioitavia tarpeita ovat myös pienet tiet esimerkiksi laavuille sekä ulkoliikuntaan liittyvät asiat, kuten skeititipui-
stot. Nämä ovat ennestään vaihtelevassa kunnossa Outokairan alueella.

Kierrätykseen liittyvä infrastruktuuri vaatii kehittämistä maaseutualueella. Nykyisin kierrätyspisteitä on yleensä vain kuntien palveluiden läheisyydessä, mutta kiertotalouden kehitys vaatii entistä tehokkaampaa materiaalivirtojen kierrättämistä ja kierrätysinfrastruktuurin kehittämistä maaseutualueellakin.

Elinkeinorakenne, työllisyys ja yritykset

Yrittäjyyskulttuuri on alueella vahvaa. Rajakauppa ja Ruotsin markkinat ovat monelle yritykselle tärkeitä. Kaksikielistä työvoimaa on saatavilla, mutta ruotsin kielen taito on etenkin nuoremmassa sukupolvissa entistä heikompaa. Yrittäjien ikärakenne on korkea, ja mittava osa yrittäjistä on jäänyt tai jäämässä eläkkeelle lähivuosina. Sukupolvenvaihdoksia olisikin tärkeää tukea, jotta olemassa olevat yritykset voisivat jatkaa toimintaansa. Lisäksi muun muassa sote-alalla ja teollisuuden aloilla on työvoimapulaa. Toisaalta korkeakoulutetuille alueella on rajoitetusti töitä, mutta etätyömahdollisuuksien kasvaminen voi osaltaan helpottaa tätä haastetta. Pohjois-Ruotsin vihreän teollisuuden investoinnit ovat seuraavien vuosien aikana 100 miljardin euron luokkaa. Tämä tarkoittaa valtavaa mahdollisuutta myös Outokairan alueen yrityksille.

Alueen työpaikoista 60 % kohdistuu palveluihin, 35 % jalostukseen ja 5 % alkutuotantoon. Kuntakohtaisen tarkastelun perusteella palvelut ovat kaikissa alueen kunnissa suurin työllistäjä. Torniossa jalostuksen osuus on Ylitornioon ja Pelloon verrattuna huomattavasti suurempi. Ylitorniolla ja Pellossa puolestaan palveluiden sekä alkutuotannon osuus on suurempi.

Vuonna 2019 alueella oli 246 maatalous- ja puutarhayritystä, joista 127 sijaitsi Torniossa, 44 Pellossa ja 75 Ylitorniolla. Maatalous- ja puutarhayritysten lukumäärä on ollut viime vuosina pienoisesä laskussa. Käytössä olleen maatalousmaan pinta-ala oli hieman alle 13 000 hehtaaria. Viljelyalasta suurin osa eli noin 80 % on rehunurmea. Vuonna 2019 toiminta-alueella oli 73 maitotuotannon tilaa. Lihantuotannossa eniten oli nautatiloja. Toiminta-alueella metsätalousmaata on yhteensä hieman alle 460 000 hehtaaria, josta metsämaata on noin 78 %, kitumaata 15 % ja joutomaata 7 %.

Outokairan toiminta-alueesta Pello ja Ylitornio kuuluvat poronhoitoalueeseen. Vuosina 2019–2020 Pellossa ja Ylitorniolla oli 177 poronmestajaa, kun tarkastellaan poronmestajan kotikuntaa. Eloporoja ja onn mukaan oli 5531.

Työttömien osuus työvoimasta on Outokairan alueella ollut vuoden 2020 lopulla 11,8 %. Ylitorniolla työttömyysprosentti on ollut korkein (14 %) ja Torniossa matalin (11,2 %). Vuosina 2014–2020 työttömyysprosentti on laskenut koko Outokairan alueella tuntuvasti. Vuonna 2019 18–64-vuotiaiden työllisten osuus on ollut Outokairan alueella keskimäärin 68,3 %. Korkein työllisten osuus on ollut Torniossa (69,6 %) ja matalin Ylitorniolla (63,6 %). Leader-ryhmän toiminta-alueen työllisyysaste on koko maan keskiarvoa (71,7 % vuonna 2018) alhaisempi. Vuosina 2014–2019 työllisten osuus on kasvanut kaikissa Outokairan alueen kunnissa.

Outokairan alueen yrityskanta on tarkastelujakson 2013–2020 aikana pysynyt melko lailla stabiilina, kunnes vuodesta 2018 alkaen yrityskanta on lähtenyt hienoiseen nousuun. Vuonna 2013 yrityskanta kattoi 2077 yritystä, ja vuoden 2020 puolivälissä yrityskanta oli noussut 2186 yritykseen. Tukku- ja vähittäiskauppa ovat suurimmat yksittäiset yrityskannan toimialat. Näistä ensimmäinen kattaa liki 400 yritystä ja jälkimmäinen reilusti yli 300. Muita suuria toimialoja ovat kuljetus- ja varastointi, teollisuus sekä maa-, metsä- ja kalatalous. Vuosina 2013–2020 uusia yrityksiä on Outokairan alueella aloittanut keskimääräisesti noin 30 kappaletta vuosineljänneksittäin. Vuoden 2020 ensimmäisellä vuosineljänneksellä aloitti 60 uutta yritystä, mikä on koko tarkastelujakson suurin lukumäärä.

Outokairan alue on matkailuelinkeinon suhteen neitseellistä maata. Kalastusmatkailu, pienet matkailutoimijat ja rauhaa turistikeskusten ulkopuolelta etsivät luonto-, kulttuuri- ja niin sanotut slow travel -matkailijat kuvaavat alueen matkailua parhaiten. Kotimainen kesä- ja kalastusmatkailu ovat perinteisesti muodostaneet tärkeän matkailusesongin, mutta matkailutuotot ovat olleet suhteellisen pieniä. Viime aikoina lohenkalastukseen on kuitenkin alettu panostaa enemmän. Tasokkaasti paketoitua lohenkalastusmatkailua myydään jo enemmän, kohteena liikematkailijat ja ulkomaalaiset asiakkaat.

Raja ja tornionlaaksolainen kulttuuri ovat matkailun mahdollisuuksia. Yhteistyötä Ruotsin puolen matkailutoimijoiden kanssa onkin viritelty yhteishankkein ja vierailuin. Kunta- ja maarajat ylittävää matkailuyhteistyötä ja tahtotilaa tarvitaan kuitenkin lisää, jotta alueen matkailu kehittyisi kokonaisuudessaan ja matkailijat saataisiin pysähtymään alueella sen sijaan, että he ajavat alueen läpi tunturiin. Yhteistä matkailubrändiä ei alueella ole, mutta eri tahot pyrkivät edistämään yhteisten kehittämissuunnan löytämistä ja pienten matkailuyritysten tukemista. Myös mahdollinen Miekjärven kansallispuisto olisi matkailulle mahdollisuus.

Väestökehitys

Alue kärsii tyypillisestä maaseudun ja pienten kaupunkien väestön supistumisesta. Väestökehitys on ollut tarkastelujaksolla 2014–2019 negatiivinen kaikissa alueen kunnissa, kun taas koko maassa väestönkehitys on samaan aikaan ollut positiivista (+1,0 %). Toiminta-alueella demografinen kehitys on ollut samanlaista kuin muuallakin Suomessa eli yli 65-vuotiaiden osuus on kasvanut (4,5 %) ja alle 15-vuotiaiden osuus on vähentynyt (-0,9 %). Väestöennusteen perusteella Outokairan alueella alle 15-vuotiaiden sekä 15–64-vuotiaiden määrä tulee laskemaan vuoteen 2040 mennessä. 15–64-vuotiaiden määrän odotetaan näistä laskevan voimakkaimmin, noin 3 000 henkilöllä. Väestöennusteen perusteella väkimäärä tulee jatkamaan laskua vuoteen 2040 mennessä alueella. Kokonaisväestön odotetaan laskevan vuoden 2019 tilanteesta 14,6 %. Väestötiheys on Torniota lukuun ottamatta huomattavasti maan keskiarvoa alhaisempi. Alueen väestötiheys on noin 6 asukasta per neliökilometri, ja se on vuosien 2014–2019 aikana laskenut hieman.

Ikärakenteen muutos muuttaa julkisten palvelujen kysyntää sekä tarjontaa merkittävästi ja vaatii sopeuttamistoimia. Haasteena on samalla kyetä vastaamaan niin ikääntyvien, nuorten kuin perheidenkin palvelutarpeisiin ja hyvinvointiin. Kunnat yksinään eivät tähän kykene, vaan myös kolmannen sektorin toimijoita. Myös Leader-rahoitusta tarvitaan veto- ja pitovoiman kehittämiseen ja hyvinvoivien yhteisöjen turvaamiseen.

Maahanmuuttajien osuus väestöstä on pieni. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2019 Torniossa ja Ylitorniolla ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä oli molemmin puolin kolmen prosenttiyksikön ja Pellossa vajaa 2 %.

Kaupungistumistrendin vastapainoksi on korona-ajan myötä syntynyt vastatrendiksi niin sanottu maalaistrendi, jonka myötä myös Lappi on saanut uutta nostetta ja kasvavaa kiinnostusta. Lapin kansan mukaan (3.5.2022) 54 000 alle 40-vuotiasta suomalaista oli kiinnostunut muuttamaan Lappiin osittain tai pysyvästi seuraavan viiden vuoden aikana. YLEn 27.5.2022 julkaiseman uutisen mukaan Lappi sai 2021 ensimmäistä kertaa muuttovoittoa sitten 1960-luvun. Tila, luonto ja isoja kaupunkeja edullisempi asuminen ovat tässä yhteydessä vahvuuksia. Toisaalta pula sopivista asunnoista sekä pitkät välimatkat ja kohonneet polttoainekustannukset ovat haasteita, vaikka Outokairan alueella onkin junayhteys niin etelään kuin Ruotsiin Haaparannan kautta. Alueen olisikin hyvä tunnistaa, millaiset muuttajat olisivat kiinnostuneita muuttamaan alueelle, ja keskittyä lisäämään alueen veto- ja pitovoimaa kohdennetusti saadakseen paluumuuttajia ja uusia muuttajia alueelle. Myös niin sanottu hakuvoima on tärkeää ottaa huomioon eli miten tavoitamme potentiaaliset muuttajat oikea-aikaisesti.

Pandemia-aika on myös mahdollistanut etätöiden ja monipaikkaisuuden kasvun, kun yhä useampi on tehnyt töitä esimerkiksi mökkipaikkakunnallaan. Myös näistä ryhmistä voi löytyä potentiaalisia muuttajia, ja monipaikkaiset ihmiset ovat jo sellaisenaan rikkaus alueelle. Heidän aktivointi kylissä yhteisvoimin on myös konkreettista veto- ja pitovoiman kehittämistä.

Koulutus ja koulutusaste

Alueella on sekä toisen että kolmannen asteen koulutustarjontaa. Kaikissa kunnissa on lukiot, ja Torniossa toimii myös ammattikoulu ja Lapin ammattikorkeakoulu. Lisäksi Pellossa on järjestetty luontoalan ammattitutkintoja sekä eräopas- että kalastusopiskoulutusta, kun paikallisesti huomattiin tälle tarve. Ruotsin puolella Övertorneån kunnassa sijaitseva Utbildning Nord, Norjan, Suomen ja Ruotsin yhteinen koulu, tarjoaa kursseja ja ammattikoulutuksia. Sekä Suomen että Ruotsin puolella on lisäksi kansalaisopistojen tarjontaa, Ruotsissa myös kansankorkeakoulujen kurssitarjontaa.

Toisen asteen tutkinnon suorittaneita on koko Outokairan alueella noin 47 %. Vuosina 2014–2019 toisen asteen tutkinnon suorittaneiden prosentuaalinen määrä on hienokseltaan kasvanut kaikissa alueen kunnissa. Se on kuitenkin huomattavasti koko maan keskiarvoa (73,3 % vuonna 2018) alhaisempi, ja koulutusasteen nousu on myös maan keskiarvoa hitaampaa.

Korkea-asteen tutkinnon suorittaneita on koko Outokairan alueella 24,3 %, mikä on noin seitsemän prosenttiyksikköä maan keskiarvoa (31,8 % vuonna 2018) alhaisempi. Vuosina 2014–2019 korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden prosentuaalinen määrä on noussut muutaman prosentin alueen kaikissa kunnissa. Korkeakoulutettujen osuus toiminta-alueella on kasvanut samaan tahtiin kuin koko maassa keskimäärin.

Lähtömuutto ja pendelöinti

Koko väestöä tarkastellessa Outokairan alueella on lähtömuuttajia lähes 14 000 henkilöä vuosina 2010–2019. Näistä lähes 14 000 henkilöstä noin 1100 on alueen sisäisiä muuttajia. Alueelta pois muuttavien ylivoimaisesti suosituin kohde on Oulu. Tähän kehitykseen alueen onkin vastattava veto- ja pitovoimaa parantamalla sekä yrityksiä tukemalla, jotta työpaikat säilyvät ja uusia syntyy.

Tilastojen mukaan työn perässä ulospendelöinnin ja sisäänpendelöinnin suhteen samat paikkakunnat nousevat esille: Kemi, Kemina, Oulu ja Rovaniemi. Torniossa pendelöidään erityisesti Kemiin ja Pellosta sekä Ylitorniolta Outokairan alueen sisällä muihin kuntiin sekä Rovaniemelle. Kaiken kaikkiaan noin 2400 henkilöä pendelöi ulos Outokairan alueelta. Ulospendelöinnin kokonaismäärä on käytännössä yhtä

suurta kuin sisäänpendelöinnin. Huomioitavaa on, että tilastot eivät kerro rajan yli tapahtuvaa pendelöintiä, joka alueella on merkittävä. Virallisia tilastoja ei ole, mutta Pohjoiskalotin Rajaneuvonnan arvion mukaan noin 2500–3000 henkilöä kulkee joko päivittäin tai viikoittain töissä naapurimaassa Tornionlaakson alueella. Tornio ja Ruotsin puolella Haaparanta, joita yhdessä myös kaksoiskaupungiksi kutsutaan, ovat väestötiheydeltään Tornionlaakson asutetuimpaa aluetta. Tämän vuosi todennäköisesti huomattava prosenttiosuus edellä mainitusta 2500–3000 pendelöijästä kulkee töissä Ruotsista Outokairan alueelle tai toisinpäin.

Vapaa-ajan asuminen ja monipaikkaisuus

Koko Outokairan alueella on yhteensä 3853 kesämökkiä. Kesämökkit jakaantuvat suhteellisen tasaisesti Pellon, Tornion ja Ylitornion kesken. Eniten mökkejä on kuitenkin Ylitorniolla. Kesämökkien määrä on kasvanut vuodesta 1990 vuoteen 2019 mennessä kaikissa kunnissa useilla sadoilla.

Vuonna 2019 monipaikkaisten mökkeilijöiden määrä henkilövuosina laskettuna oli Pellossa 853, Ylitorniolla 972 ja Torniossa 1046. Arvio perustuu Mökkibarometrin mökkien keskimääräiseen käyttäjämäärään (4 henkilöä) sekä Lapissa keskimäärin mökillä vietettyjen vuorokausien määrään (68 vuorokautta). Arvo on laskettu henkilövuosina, jotta monipaikkaisen väestön määrä olisi verrannollinen paikalliseen väestöön. Tämä on kuitenkin arvio, jossa ei olla huomioitu esimerkiksi Outokairan alueella vakituisesti asuvia seudulla mökkeileviä henkilöitä tai kesämökkien tyhjäkäyttöä (oletettu käyttöaste on 100 %). Tiedossa ei vielä ole, miten pandemia-aika on monipaikkaisiin ihmisiin alueella vaikuttanut.

Alueella jo asuneita henkilöitä voi pitää selvästi potentiaalisimpina monipaikkaisina henkilöinä. Oletettavasti merkittävä osa alueelta muuttaneista viettää yhä aikaa alueella monipaikkaisesti, esimerkiksi matkustamisen tai vapaa-ajan asumisen muodossa sekä koronavuosien aikana etätöiden merkeissä.

Kuntastrategiat ja Lapin maakuntastrategia

Tornion kaupunki julkaisi keväällä uuden kuntastrategian vuoteen 2025.

Sen kärkiteemoja ovat:

1. Kestävä ja viihtyisä kaupunki, johon sisältyy muun muassa virkistysalueiden ja reitistöjen kehittäminen, Kukkolankosken alueen kehittäminen, ilmastotoimet ja uusiutuvan energian edistäminen.
2. Sujuvat liikenne yhteydet, joihin sisältyy niin sujuvat liikenne yhteydet kuin valokuidun edistäminen.

3. Kansainvälisesti houkutteleva yritys- ja investointiympäristö, johon lukeutuu niin yrittäjämöniteinen päätöksenteko kuin matkailun toimintaedellytykset ja niiden kehittäminen rajat ylittävästi. Torniossa on lisäksi tehty matkailun Master Plan Ruotsin Haaparannan kanssa.
4. Osaajien Tornio, johon sisältyy muun muassa oppilaitosyhteistyö ja osaavan työvoiman saaminen.

Ylitornio ei ole julkaissut vielä uutta strategiaansa, mutta tämän hetken strategiassa painopisteet ovat:

- Kuntalainen ja palvelut sisältäen niin hyvät sote-palvelut, koulun kuin muutkin palvelut.
- Elinvoima ja yrittäjyys mukaan lukien matkailu, kauppa ja teollisuus sekä hyvät yritys palvelut.
- Yhteisöllisyys ja osallisuus sisältäen muun muassa kylien ja järjestöjen toiminnan ja aktiiviset kuntalaiset.
- Tasapainoinen kuntatalous ja hyvinvoiva henkilöstö
- Elämänkaarimalli, jossa palvelut ja toiminta on suunniteltu eri ryhmät huomioiden: lapset, nuoret, ikäihmiset, yrittäjät, paluumuuttajat ja niin edelleen.

Pellon uudessa strategiassa, jossa tähdätään vuoteen 2026, keskitytään kahteen laajaan tavoitteeseen: palveluiden parantamiseen sekä yrittäjyyteen. Palveluiden parantamiseen sisältyy muun muassa peruspalvelut, laajat ja edulliset liikunta- ja harrastusmahdollisuudet, tapahtumat, Tornionjoen rantojen siisteys ja näkyvyys sekä hyvät etäyhteydet. Yrittäjyyteen sisältyy muun muassa pienyrittäjien tukeminen, neuvonta ja vuoropuhelu yrittäjien kanssa, koulutustarjonnan kehittäminen koulutusorganisaatioiden ja yrittäjien kanssa sekä Kalastuspääkaupunki-teemaan liittyvän yrittäjyyden tukeminen.

Olemme ottaneet omaan strategiaamme myös Lapin maakuntaohjelmasta eli Lappi-sopimuksesta keskeisiä teemoja: yrittäjyys ja elinkeinot, yritysten vihreä siirtymä sekä useat veto- ja pitovoimaan liittyvät teemat kuten monipaikkaisuus, elinympäristö, hyvinvointi ja palvelut. Lisäksi Lappi-sopimuksen tavoin olemme strategiassamme huomioineet teemoina ilmastomuutoksen ja tietoliikenne yhteydet.

ELY-keskuksen maaseudun kehittämisohjelma on vielä valmisteilla, mutta olemme valmistelleet strategiat rinta rinnan ELY-keskuksen kanssa.

4. Kehittämistarpeet

Alueen kehittämistarpeita ja mahdollisuuksia tarkasteltiin SWOT-analyysin avulla (SWOT sivulla 12) osana osallistavaa prosessia. Lisäksi tunnistettiin trendejä ja ilmiöitä jotka vaikuttavat maaseutuun, aluekehitykseen ja tornionlaaksolaiseen arkeen län-sirajalla. Kehittämistarpeiden tunnistamisessa ei eroteltu kaupunkialuetta (Tornion keskusta) maaseutualueesta, vaan koko aluetta tarkasteltiin kokonaisuutena.

Analyysissa nousivat vahvasti esille aluekehityksen ja maaseudun keskeiset trendit kuten väestön ikääntyminen, urbanisaatio ja sen vastatrendi, pandemian aikana vahvistunut maalaistrendi, etätyö sekä monipaikkaisuus. Myös digitalisaation mahdollisuudet, ilmastonmuutos, vihreä siirtymä, tuloerojen kasvu, maailmantalouden heikkeneminen sekä pandemian ja uuden geopoliittisen tilanteen vaikutukset näkyvät monin eri tavoin alueella. Kaikki edellä mainitut luovat sekä uhkia että mahdollisuuksia alueelle. Näitä trendejä peilataan alla kehittämistarpeissa.

Strategiaprosessin aikana tunnistettiin SWOT- ja trendianalyysin pohjalta seuraavat alueelliset kehittämistarpeet. Ne eivät ole tärkeysjärjestyksessä. Outokairan strategiaan valitut kehittämisen painopisteet esitetään vasta seuraavassa osiossa.

1. Yrittäjyys ja elinvoiman kehittäminen

Yrittäjyyden edistäminen ja tukeminen alueella on keskeistä alueen elinvoimaisuudelle. Alueella on vahva yrittäjyyskulttuuri ja paljon kaksikielistä työvoimaa, mikä on rajaseudulla tärkeää. Suuri mahdollisuus alueen yrittäjille on Pohjois-Ruotsin tulevien vuosien 100 miljardin euron investoinnit vihreään teollisuuteen. Yrityksiä on tuettava tähän tarttumisessa muun muassa tukemalla niitä Ruotsin markkinoiden osaa-misessa.

Yrittäjyyden keskeiset haasteet ovat työvoimapula monilla aloilla. Väestön ikään-tyessä myös yrittäjien ikärakenne ja siihen liittyen sukupolven vaihdosten vähyys luovat oman haasteensa. Yrittämisestä on tehtävä kiinnostavampaa nuoremmille sukupolville. Yritysten sukupolvenvaihdoksiin myös muiden kuin suvun kesken on saatava tukea ja yrittäjyysneuvontaa on tehostettava yhdessä muun yritystoimijaverkoston kanssa.

Lisäksi digitalisaation ja vihreän siirtymän rahoituksen hyödyntäminen ja osaamisen kasvattaminen yrityksissä vaatii toimenpiteitä. Vaikka nettikauppojen lisääntyminen onkin vaikuttanut fyysisten kauppojen kannattavuuteen ja muuttanut siten katukuvaa kauppojen osalta, on nettikaupassa ja muussa digitalisaation mahdollisuuksissa vielä paljon hyödynnettävää. Digitalisaatioon ja vihreän siirtymän teemoi-

hin löytyy muun muassa EU-rahoitteista tukea tulevien vuosien aikana, kun Suomi ja koko EU tavoittelevat päästövähennyksiä, vihreää siirtymää ja digitalisaation jatko-kehittämistä. Näihin on osattava tarttua.

2. Veto- ja pitovoima

Veto- ja pitovoimaa kehittämällä on vastattava nykyiseen väestönkehitykseen. On tärkeää saada uusia muuttajia alueelle ja toisaalta lisätä alueen asukkaiden viihty-syyttä ja hyvinvointia sekä heidän edellytyksiään jäädä. Alueen olisi myös tunnistet-tava, mitkä ovat potentiaaliset muuttajaryhmät, jotka meille voisivat kuvitella muut-tavansa, ja kohdistaa aluemarkkinointi heihin. Tärkeää on siis miettiä myös ”hakuvoimaa”.

Kuten suuressa osassa Lappia, myös Outokairan alueella sopivien asuntojen puu-te, infran rapautuminen, palveluiden heikkeneminen, saavutettavuus ja välimatkat sekä työpaikkojen vähäinen määrä korkeakoulutetuille ovat haasteita. Toisaalta digi-talisaation mahdollistama ja pandemian vauhdittama etätyön lisääntyminen ovat mahdollisuus, kun yhä useampi voi tehdä etätyötä. Alueella on myös paljon vahvuuk-sia: suuriin kaupunkeihin verrattuna edullinen asuminen, turvallisuus, tilaa, luontoa, luontoharrastuksia, rauhaa, suhteellisesti toimivat palvelut ja infra sekä Ruotsi ja ju-naliikenne, joka tulee entisestään paranemaan Suomi-Ruotsi-ratayhteyden myötä.

Globaali talouskehitys tulee aiheuttamaan entistä enemmän haasteita eriarvoi-suuskehitykselle ja kuntien taloudelle. Leader-rahoitus voi olla yksi keino pehmentää vaikutuksia tukemalla hyvinvointia ja vahvistamalla yhteisöllisyyttä eri ryhmät huo-mioiden: nuoret, perheet, ikäihmiset, maahanmuuttajat. Se tarkoittaa muun muas-sa kulttuuri- ja harrastustoiminnan kehittämistä, kohtaamispaikkoja ja palveluita. Nuorten kohdalla keskeistä on toisaalta mahdollistaa heidän jäämisensä alueelle, mut-ta myös luoda heihin halua palata takaisin kotiseudulle myöhemmin, muualla opis-kelun ja työkokemuksen jälkeen.

3. Lähiluonto, ympäristö ja ilmasto

Lähiluonto on tärkeä ja vielä alueella monin paikoin hyödyntämätön potentiaali niin asukkaiden hyvinvoinnille kuin matkailulle. Luontoon liittyviä harrastusmahdollisuuksia on yllin kyllin. Harrastusmahdollisuuksien saavutettavuutta on vahvistettava niin, että kohteet ja eri harrastuslajit ovat kaikkien ulottuvissa. Valjastamaton Tornionjoki, kalastus ja turistimassojen puuttuminen ovat mahdollisuus. Lisäksi alueelle on suunnitteilla kansallispuisto Pello-Ylitornio-alueelle Miekojärven ympäristöön. Alueella on siis kansallispuistotasaista luontoa ja maisemia.

Koko Lapin maaseutua yhdistää arvokas kulttuuriympäristö, jota halutaan vaalia. Kulttuurimaisemat vaativat hoitoa ja kunnostusta. Monin paikoin Tornionjoen rannat ovat pusikoituneet, ja sivujokien kalajoet kaipaavat ennallistamista ja kunnostusta. Myös kylien rakennettujen ympäristöjen viihtyvyyttä on tärkeä ylläpitää. Ihmisille on tärkeää tuottaa ymmärrettävässä muodossa tietoa siitä, millaisia tukia ympäristön- ja maisemanhoitoon on tarjolla eri rahastoista.

Ilmastonmuutoksen hillitseminen vaatii vihreän siirtymän toimenpiteitä, kuten uusiutuvan energian ja uusiutuvien polttoaineiden lisäämistä, energiatehokkuustoimia ja joukkoliikenteen kehittämistä. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen tarkoittaa tulviin, metsäpaloihin, vieraslajeihin ja tuohyönteisiin varautumista. Lisäksi ympäristötoimina kiertotalous ja tehokkaampi jakeiden keruu vaativat toimia tulevina vuosina.

4. Kylien kehittäminen

Kylien infrastruktuurin kehittäminen on sekä veto- ja pitovoiman kehittämistä että matkailun mahdollistamista. Vaikka urbanisaation megatrendi ei sinänsä ole katoamassa, on sen pieni heikkeneminen nähty pandemia vuosien jäljiltä. Urbanisaation vastatrendi, orastava maaseututrendi, on tuonut myös Lapille muuttovoittoa ja etätöyläisiä. Jotta kylät olisivat eläviä ja hyvinvoivia yhteisöjä, vaaditaan kehittämistä ja investointeja:

- kylätalojen ylläpitoa ja modernisointia (mm. energiatehokkuus)
- infrastruktuurin kehittämistä
- yhteisöllisyyden ja palveluiden kuten liikunta-aktiiviteettien, reittien ja niiden saavutettavuuden kehittämistä.

Kehittämistä kylillä tulee tehdä eri ikäryhmät ja vuodenaajat huomioiden. Lisäksi kylien vesihuoltoinfrastruktuuri, laajakaistayhteyksien kehittäminen sekä ympäristönhuoltotoimenpiteet ovat tärkeitä.

Monipaikkaisten ja etätöyläisten mukaan saaminen kylien toimintaan voisi tuoda kyliin kaivattuja uusia tekijöitä. Kylätalot voisivat tarjota yhteiskäyttö- ja etätöytiloja niitä tarvitseville. Kylätalaja voisi käyttää myös muuhun yhteisölliseen käyttöön ja näin parantaa niiden käyttöastetta. Ruotsin puolella tässä on onnistuttu, ja sieltä voisimme ottaa mallia meillekin (mm. bagarstugat).

Suuri tarve on myös saada asuntoja uusille asukkaille pitkäaikaikäiskäyttöön. Kyliä voitaisiin kartoittaa tyhjien asuntojen tilannetta, niin vuokralle kuin myyntiin.

5. Matkailu

Alue on matkailun neitseellistä maata, jossa toisin kuin hieman pohjoisempaan, ei ole turistimassoja. Alueen matkailupotentiaali onkin erityisesti lähi- ja kulttuurimatkailussa ja niin sanotussa slow travel -trendeissä. Potentiaalia on kohderyhmissä, jotka haluavat vältellä turistimassoja ja nauttia aidosta paikalliskulttuurista, tilasta ja luonnon hiljaisuudesta.

Matkailua täytyy kehittää entistä strategisemmin yhteistyössä Ruotsin Tornionlaakson kanssa rajat ylittävällä matkailumarkkinoinnilla. Tämä työ aloitettiin 2018 Original Lapland -yhteistyössä. Outokaira on vetänyt työtä tähän saakka. Kun Original Lapland jatkaa rekisteröitynä yhdistyksenä, sen jatkokehitystä pienten matkailuyrittäjien ja rajat ylittävän tornionlaaksolaisen matkailuyhteistyön kutojana tulee tukea.

Tornionlaaksolainen omaleimainen kulttuuri sekä aineellinen ja aineeton kulttuuriperintö ovat keskeinen osa alueen matkailun kehittämisen mahdollisuuksia. Haasteita ovat vaellusreittien ja oheispalveluiden vähyys, saavutettavuus sekä heikko alue-markkinointi. Nämä luovat myös haasteen matkailijoiden pysäyttämiseksi alueellamme.

6. Tornionlaaksolainen kulttuuri ja toimintakulttuurin kehittäminen

Kulttuuri ja toimintakulttuuri nousi esiin kehittämistarpeena monesta eri näkökulmasta. Kulttuurista puhuttiin niin aineettoman kuin aineellisen kulttuuriperinnön, kulttuurihistorian, perinteiden ja Tornionlaakson murteen kuin toimintatapojen ja -kulttuurin nimissä.

Tornionlaaksolainen kulttuuri on omaleimainen. Sitä värittää yhteinen historia Ruotsin puoleisen Tornionlaakson kanssa. Kukkolan kosken siian pyynti on esimerkki kulttuuriperinnöstä, jolla on merkitystä sekä alueelle että matkailulle. Kukkolan kosken siian pyyntiä onkin yhdessä haettu UNESCO:n aineettoman kulttuuriperinnön listalle. Kulttuuriperinnön osaajien väheneminen vaatii toimenpiteitä, jotta perinteet siirtyvät eteenpäin. Outokairan tulisikin olla myös jatkossa mahdollistamassa kulttuuriryhteistyötä ruohonjuuritasolla, jotta hankkeilla on mahdollisuuksia hakea suurempia rahoja jatkotyöhön. Kulttuuritarjonta on myös keskeistä veto- ja pitovoimalle.

Haasteina nähtiin muutosvastaisuus ja kapeakatseisuus, jotka ovat tyypillisiä pienten piirien alueille. Lisäksi koettiin, että alue on liikaa miesten maailma ja tasa-arvoisempaa toimintaympäristöä kaivattiin - naiset framille! Toisaalta ihmisten avoimuus ja vieraanvarainen kulttuuri nähtiin vahvuuksina, samoin paluumuuttajat ja muut uudet asukkaat, jotka tuovat kaivattua uutta perspektiiviä, osaamista ja verkostoja alueelle.

7. Digitalisaation mahdollisuudet

Digitalisaatio nousi esille monessa yhteydessä hyödyntämättömänä mahdollisuutena. Valokuitu, mobiiliyhteydet, verkkokauppa ja etäpalvelut, etäopiskelu ja digitalisaatio yhteisöllisyyden mahdollistajana nousivat esille kehittämistarpeina. Lisäksi yritysten uusien digitaalisten teknologioiden haltuunotto nähtiin mahdollisuutena. Uusien teknologioiden luomat mahdollisuudet ovat monessa suhteessa vielä globaalistikin katsottuna tunnistamatta. Neljäs teollinen vallankumous, jota mahdollistaa niin sanotusti kaiken digitalisaatio, tulee muokkaamaan yhteiskuntiamme tulevina vuosina. Sen mahdollisuudet aluekehittämisessä ja maaseudulle ovat osin vielä tunnistamatta. Tästä syystä digitalisaatiokeskustelua ja -osaamista on tärkeä ylläpitää, kehittää ja hyödyntää. Tämä tarkoittaa myös rohkeaa pilotointia ja testausta. Digitalisaatio tulisikin nähdä työkaluna aluekehityksessä ja maaseudun kehittämisessä, ei itseisarvona.

8. Rajayhteistyö Ruotsin kanssa ja kansainvälisyys

Raja, sen mahdollisuudet ja tämän hetken haasteet näkyivät prosessin kaikissa vaiheissa. Raja näkyy monin tavoin ihmisten elämässä ja yritysten toiminnassa. Olemme tottuneet pitämään rajaa rajattomana. Korona-ajan rajasulut ja -kontrollit ovat vaikeuttaneet liikkumista, harrastamista, työssä- ja koulussa käyntiä sekä rajakauppaa. Samalla ne ovat muistuttaneet paikallisia siitä, miten itsestään selvä raja meille on ollut.

Rajat ylittävän yhteistyön ja yhteisöllisyyden lisääminen sekä yritysten rajat ylittävän toiminnan kehittäminen on tärkeää koko alueelle. Kulttuurihistoriallisesti alueella on paljon yhteneväisyyksiä. Kuitenkin kielitaidon hiipuminen molemmin puolin rajaa haastaa rajayhteistyötä. Ruotsissa meänkielen puhujien määrä on vähentynyt, ja ruotsin puhujien määrä vähenee uusissa sukupolvissa Suomessa. Kielikysymystä onkin nostettava lasten ja nuorten parissa molemmin puolin rajaa.

Muutaman vuoden kuluttua avautuva raideyhteys Tornio-Haaparanta-välillä on merkittävä niin alueen talouden, asukkaiden kuin matkailun mahdollisuuksien kannalta. Pohjois-Ruotsin suurinvestoinnit vihreään teollisuuteen tulevien vuosien aikana ovat 100 miljardin euron luokkaa ja samalla valtava mahdollisuus myös rajaseudun yrityksille. Tämä potentiaali pitääkin hyödyntää strategisesti. Alueen yrityksissä on jo paljon osaamista Ruotsin kaupasta, mutta lisää osaamista kaivataan. Kilpailun sijaan asenteet pitäisikin saada kohti yhteistyön kehittämistä ruotsalaisten kanssa niin yritysten, kuntien kuin asukkaiden tasolla. Lisäksi uusi geopolitiinen tilanne siirtää fokusta länteen, kun Venäjä-yhteistyö niin kaupan kuin kehittämishankkeiden suhteen

on loppunut. Länsiraja ja meidän Ruotsin osaaminen ja -verkotot tuovat meille etulyöntiaseman, jota on osattava hyödyntää.

Ruotsin rajaseudun lisäksi niin sanottu tavallisten ihmisten kansainvälisyys on tärkeää. Kontaktit Pohjois-Ruotsin ja Lapin välillä sekä vierailut muille Leader-alueille Euroopassa ovat keino lisätä eri ikäryhmien kansainvälisyyttä ja antaa perspektiiviä.

9. Omavaraisuus ja huoltovarmuus

Maailmantalous on heikentynyt pandemian, ilmastonmuutoksen ja viimeisimpänä uuden geopoliittisen tilanteen myötä. Geopoliittinen tilanne on tuonut mukanaan myös toimitusketjujen sakkauksen ja kiihtyvän inflaation. Nämä seikat ovat nostaneet omavaraisuuden ja huoltovarmuuden arvostusta. Tämä kehitys kiihdyttää myös eriarvoisuuskehitystä.

Arvostus omavaraisempaa elämää ja perinteistä osaamista kohtaan kasvaa, ja ihmiset miettivät aiempaa enemmän, miten ruokaa voi tuottaa itse. Keskusteluissa nousi esille, että ihmiset kaipaavat kalastusvesien kunnostusta sekä maatalouden ja omavaraisviljelyn kehittämistä yhteistyössä kylien, asukkaiden, järjestöjen, yrittäjien ja oppilaitosten kesken. Edellä mainittuihin tarpeisiin vastaaminen on sidoksissa digitalisaatioon ja Älykkäät kylät -strategioihin, ja niitä voitaisiin viedä eteenpäin Lapin-tason hankkeina.

SISÄISET

VAHVUUDET

Tornionlaakson asukkaat ja kulttuuri

- Omaleimainen kulttuuri, historia, murre
- Aineellinen ja aineeton kulttuuriperintö
- Tutuus – tutut toimijat, kompakti alue
- Paluumuuttajat, uudet asukkaat
- Avoimet puheliaat ihmiset, vieraanvaraisuus, ”Lapin Italia!”

Luonto ja elinympäristö

- Luontoon liittyvät harrastusmahdollisuudet
- Valjastamaton Tornionjoki
- Hiljaisuus, tila
- Maisemat: joki, vaarat, järvet,
- Saaristo, meri
- Mahdollinen kansallispisto!

Elinvoima ja yrittäjyys

- Yrittäjyyskulttuuri vahva
- Kaksikielistä työvoimaa
- Rajakauppa ja Ruotsin mahdollisuudet

Veto-/pitovoima

- Edullinen asuminen
- Turvallisuus
- Tilaa olla, elää ja hengittää
- Väestöntiheys
- Junayhteys
- Julkinen liikenne
- Palvelut ja infra
- 2. asteen koulutus alueella

Raja

- Arkipäiväinen kansainvälisyys
- Jaettu tornionlaaksolainen kulttuuri
- Rajat ylittävä yhteistyö
- Rajaton raja kolmen valtakunnan vaikutuksen piirissä
- Rajakauppa

Matkailu

- Matkailun neitseellinen maa, ei löydetty vielä
- Raja, Tornionlaakson kulttuuri luo mahdollisuuksia
- Monipuolinen luonto

HEIKKOUEDET

Tornionlaakson asukkaat ja kulttuuri

- Muutosvastaisuus ja liian pienet piirit
- Elävän kulttuuriperinnön osaajien vähentyminen
- Liiaksi miesten maailma, naiset framille!

Raja

- Ruotsalaisten kanssa kilpailu
- Ei ymmärretä rajan mahdollisuuksia
- Pandemian ja rajasulkujen aiheuttamat ongelmat maiden välillä
- Yhteisen kielen hiipuminen

Luonto ja elinympäristö

- Kulttuuriympäristöjen katoaminen
- Kaivokset ja kaivosteollisuus, huoli että joki saastuu
- Suuret tuulivoimahankkeet
- Biodiversiteetin köyhtyminen

Elinvoima ja yrittäjyys

- Yrittäjien ikärakenne
- Työvoimapula
- Digitalisten teknologioiden matala hyödyntäminen
- Vihreän siirtymän osaaminen ja hyödyntäminen

Veto-/pitovoima

- Nuorille ei syitä jäädä, suppea kulttuuri- ja harrastustarjonta
- Kohtaamisaikkojen puute
- Asuntopula/sopivien asuntojen saatavuus
- Kuntien heikko talous
- Infran rappautuminen
- Poismuutto
- Palveluiden heikentyminen
- Saavutettavuus ja välimatkat
- Vähän työpaikkoja korkeakoulutetuille
- Heikko kuntamarkkinointi

Matkailu

- Vaellusreittien ja oheispalveluiden puuttuminen ja saavutettavuus
- Matkaijoiden pysäyttäminen, löytämätön alue
- Kansallispuiston puuttuminen (toistaiseksi)
- Heikko markkinointi alueella ja ulkopuolella

ULKOISET

MAHDOLLISUUDET

Trendit, ilmiöt

- Etätöön/paikkariippumattoman työn arkipäiväistyminen
- Digitalisaatio: teknologinen kehitys, valokuitu ja mobiiliyhteydet, verkkokauppa, etäkoulutus
- Monipaikkaisuus (kaksoiskuntalaisuus!)
- Kriisien vahvistama maalaistrendi – haetaan rauhaa ja tilaa, paluumuutto, Lappi nosteessa
- Kaupunkiasumisen hinta
- Vihreä siirtymä

Raja, rajat ylittävä yhteistyö

- Pohjois-Ruotsin ja koko pohjoisen alueen suurinvestoinnit vihreään teollisuuteen
- Liikenteen solmukohta, junayhteys
- Yrityksissä osaamista Suomen ja Ruotsin kaupasta

Matkailu

- Lähimatkailutrendi
- Slow travel, kulttuurimatkailu
- Luontomatkailu
- Turvallisuus matkailussa
- Junayhteys

Uusi geopoliittinen tilanne

- Kasvava fokus Suomi-Norja+Ruotsi-yhteistyön rahoitukseen ja mahdollisuuksiin, kun Venäjä on suljettu pois
- Fokus siirtyy länteen, länsirajaan
- Uusi kiinnostus omavaraisuuteen

UHKAT

Trendit ja ilmiöt

- Kaupungistumistrendi
- Eriarvoistuminen, tuloerot
- Fyysiset kaupungit muuttuu nettikaupoiksi
- Maaseudun tyhjeneminen
- Ilmastonmuutos
- Pandemiat
- Maailmantalouden heikkeneminen
- Lentoliikenteen hiipuminen
- Vihreä siirtymä

Uusi geopoliittinen tilanne

- Idän uhka ja sen aiheuttama epävarmuus
- Huoltovarmuus ja maatalouden väheneminen
- Polttoainehinnat
- Disinformaatio

Ympäristö ja lähiluonto

- Ylävirran kaivokset ja uhka joelle, lohelle
- Kasvava paine metsien intensiivisempään hyödyntämiseen Kemin biotuotetehtaan ja Venäjän tuonnin loppumisen vuoksi, biodiversiteetti-vaikutukset
- Tuulivoimalat

Politiikka

- Lapin alueen sisäiset taistelut resursseista
- Sote-uudistus ja pelko päivystysten menettämisestä Länsi-Pohjassa
- Korkeakoulu-uudistus 2030 ja digivision vaikutukset alueen korkeakouluihin

5. Valitut kehittämisen painopisteet, tavoitteet ja niihin liittyvät toimet

Kehittämisen painopisteet valittiin osallistavan valmisteluprosessin avulla. Kärkiteemoiksi nostettiin teemat, jotka vastaavat SWOT-analyysin pohjalta tehtyyn tarveanalyysiin ja jotka ovat kehittämistarpeita, joihin Outokaira pystyy konkreettisesti vaikuttamaan rahoituksellaan ja yhteistyöllä verkostonsa kanssa.

Kärkiteemoja ovat:

- Yrittäjyys ja elinvoima
- Veto- ja pitovoima
- Matkailu
- Raja ja kansainvälinen yhteistyö
- Lähiluonto, ympäristö- ja ilmastotoimet
- Älykkäät kylät -strategiat

Teemat linkittyvät laajalti toisiinsa, ja niiden kehittäminen ja tukeminen ovat elinehtoja alueen kehittymiselle ja tulevaisuudelle. Valitut teemat kattavat myös kestävän

kehityksen eri osa-alueet. Yrittäjyys ja elinvoima, veto- ja pitovoima, matkailu, raja ja kansainvälinen yhteistyö, lähiluonto sekä ympäristö- ja ilmastotoimet ovat myös kattavasti mukana kaikissa keskeisissä alueen strategioissa, jotka meihin vaikuttavat. Näin edellä mainittuja teemoja kehitetään myös kuntien, Lapin maakunnan ja ELY-keskuksen toimesta eri tavoin. Lisäksi Ruotsin Leader Tornedalenilla on strategiassaan mukana meille yhteisesti tärkeitä teemoja, kuten veto- ja pitovoima, matkailu ja raja-yhteistyö. Yhteistyöllä saamme enemmän aikaan myös silloin, kun rahoitus jonkin teeman kohdalla on yhdellä toimijalla rajallinen.

Lisäksi tunnistettiin kaksi poikkileikkaavaa teemaa, jotka linkittyvät laaja-alaisesti muihin kärkiteemoihin: digitalisaatio ja kylien kehittäminen. Kylien kehittäminen liittyy jokaiseen valittuun kehittämisen painopisteeseen. Siksi poikkileikkaavana teemana se saakin roolin, mikä sille Leader-rahoituksessa kuuluu, eli jokaisen kärkiteeman kohdalla asioita tarkastellaan kylien kehittämisen perspektiivistä. Tämä tarkoittaa myös sitä, että hankkeiden valintakriteereissä tullaan painottamaan niiden taloudellisia, sosiokulttuurisia kuin ympäristövaikutuksia kyliin ja kyläyhteisöihin.

Digitalisaatio katsottiin työkaluksi, joka vaikuttaa kaikkiin kehittämisen kärkiin. Digitalisaatio itsessään ei ole itseisarvo, vaan työkalu, joka mahdollistaa kehittämisen. Digitalisaation hyödyntämistä jokaisen kärkiteeman kohdalla tulee tarkastella avoimesti ja innovatiivisesti, mutta myös kriittisesti niin, että digitalisaatio ei esimerkiksi lisää yksinäisyyttä.

POIKKILEIKKAAVAT TEEMAT

KÄRKITEEMAT	Kylien kehittäminen	Digitalisaatio
Yrittäjyys ja elinvoima		
Veto ja pitovoima		
Lähiluonto, ympäristö- ja ilmastotoimet		
Matkailu		
Raja ja kansainvälinen yhteistyö		
Älykkäät kylät		

Painopiste: A) Yrittäjyys ja elinvoima

Painopisteiden tavoitteet

1. Yritysten määrä on kasvanut.
2. Yrityspalvelut ovat kehittyneet.
3. Vihreän siirtymän toimenpiteitä tehdään aktiivisesti yrityksissä.
4. Sukupolvenvaihdosten määrä yrityksissä on kasvanut.
5. Alueen yrityksillä on enemmän kansainvälistä toimintaa. Erityisesti Ruotsin mahdollisuudet tunnistettu ja hyödynnetty.

Tulostavoitteet

1. Tuettavia yrityksiä 46 kpl, joista uusia yrityksiä 10 kpl.
2. Yhteistyö yritystoimijaverkoston kesken on systemaattista ja yrittäjät ovat tyytyväisiä yritysneuvontaan.
3. Uusia vihreän siirtymän toimenpiteitä yrityksissä 4 kpl.
4. 3 kpl sukupolvenvaihdoksia.
5. 4 kpl toiminnassa mukana olevista yrityksistä on laajentanut kansainvälisesti yritys-toimintaansa.

Toimenpiteet

- 1.1. Tuetaan osuuskuntakokeiluja yrittämiseen.
- 1.2. Tuetaan positiivista yrittäjyys-asennetta yrittäjäkasvatuksen avulla.
- 1.3. Tuetaan alkuvaiheen "yritysitujen" eli mahdollisten uusien yrittäjien ideoiden edistämistä.
- 1.4. Edistetään alueen yrityskartoituksia, jotta ymmärretään, millaista tukea yritykset tarvitsevat.
- 2.1. Edistetään tiiviistä ja systemaattista yhteistyötä niiden kehittäjien välillä, jotka toimivat pienten maaseutu-yritysten kanssa.
- 2.2. Edistetään tuotteiden ja palveluiden tarinallistamista ja brändäämistä tarjoamalla yrittäjille opastusta näihin teemoihin.

3.1. Osallistutaan aktiivisesti vihreään siirtymään liittyviin tapahtumiin ja viedään tietoa alueen yrityksille yhteistyöverkoston avulla.

4.1. Tuetaan verkoston avulla sukupolvenvaihdoksia ja uusia yrittäjiä, joita kiinnostaa yrityksen ostaminen.

5.1. Ohjataan ja opastetaan yrittäjiä kansainvälisyyteen koulutusten, tapahtumien ja hankkeiden avulla yhdessä verkoston kanssa.

Indikaattorit (R39)

Tuetut yritykset 46 kpl
Uudet yritykset 10 kpl

Painopiste: B) Veto- ja pitovoima

Painopisteiden tavoitteet

1. Kulttuuritarjonta on laajaa ja eri väestöryhmät, kuten nuoret, perheet, ikäihmiset ja maahanmuuttajat, on huomioitu.
2. Harrastustoimintaa on laajasti tarjolla ja eri ryhmät on huomioitu (ml. nuoret, perheet, ikäihmiset, maahanmuuttajat).
3. Yhteisöllisyyden kasvattaminen systemaattisesti asukkaiden ja uusien asukkaiden kesken, eri ryhmät huomioiden (ml. nuoret, perheet, ikäihmiset, maahanmuuttajat).
4. Yhteisiä palveluita on kehitetty.
5. Aluearkkoinointi tavoittaa kohdennetusti ne, jotka olisivat kiinnostuneet muuttamaan Outokairan alueelle.
6. Tyhjiä asuntoja/taloja on saatu vuokralle/myyntiin.

Tulostavoitteet

1. 8 kpl kulttuurihankkeita rahoitettu.
2. 12 kpl harrastustoimintaan liittyviä hankkeita tuettu.
3. 2 hanketoimenpidettä, jossa aiheeseen paneuduttu.
4. 5 kpl uudenlaisia palveluita
5. 3 kpl aluearkkoinointi-toimenpiteitä.
6. 3 kpl kampanjoita toteutettu asuntojen/talojen vuokralle/myyntiin saamiseksi (1kpl/kunta).

Toimenpiteet

- 1.1. Tuetaan kulttuurihankkeita, myös rajat ylittävästi Ruotsin kanssa, asukkaat ja matkailijat huomioiden.
- 2.1. Tuetaan harrastustoimintaa mm. välinehankinnoilla, jotta harrastustoiminta olisi kaikkien saatavilla.
- 3.1. Me-henkeä lisätään yhteisillä tapahtumilla, yhteistiloilla, kyläkummitoiminnalla, talkookulttuurilla sekä talkoopankin ja digipalveluiden avulla.
- 4.1. Lisätään naapuri- ja kyläapua erilaisin uusien yhteispalveluin (mm. kyydit, digipalvelut).

5.1. Edistetään selvitystä siitä, mitkä ovat potentiaaliset ryhmät, jotka alueellemme voisivat muuttaa, ja kohdentaa aluemarkkinointi heihin.

5.2. Edistetään Tornionlaakson kylien vetovoimaa rajat ylittävästi yhdessä muiden rajaseudun Leader-ryhmien kanssa.

6.1. Tuetaan kyliä tyhjien asuntojen ja talojen kartoitustyössä sekä niiden vuokralle tai myyntiin saamisessa.

Painopiste: C) Matkailu

Painopisteiden tavoitteet

1. Niin paikalliset kuin matkailijatkin tuntevat ja löytävät alueen matkailukohteet sekä -yritykset rajan molemmin puolin.
2. Tornionlaakson pienet matkailuyrittäjät tuntevat toisensa yli rajan.
3. Kohteet ovat digitaalisesti saavutettavissa ja löydettävissä.
4. Useampi matkanjärjestäjä tuo matkailijoita tänne.

Tulostavoitteet

1. Alueen tunnettuus on lisääntynyt ja matkailijamäärä kasvanut.
2. 12 kpl yhteistyötoimenpidettä alueen pienten matkailuyritysten välillä yli rajan.
3. 4 kpl digitaalista toimenpidettä.
4. 5 uutta matkanjärjestäjää tuo matkailijoita alueelle.

Toimenpiteet

- 1.1. Edistetään alueen näkyvyyttä eri toimenpitein ja tuetaan Original Laplandin jatkokehittämistä.
- 1.2. Edistetään rajat ylittävien reittien kehittämistä (vaellus, pyöräily, kelkkailu).
- 1.3. Järjestetään paikallisille mahdollisuuksia tutustua alueen matkailukohteisiin ja -yrityksiin.

2.1. Järjestetään kohtaamistilaisuuksia matkailuyrityksille yli rajan.

3.1. Edistetään alueen digitaalisten matkailualueiden yhteensovittamista siten, että kohteet olisivat kootusti saatavilla eri kielillä yli rajan.

4.1. Tuetaan alueen matkailutoimijoiden verkostoitumista kansainvälisillä matkailumarkkinoilla.

Painopiste: D) Raja ja kansainvälinen yhteistyö

Painopisteiden tavoitteet

1. Kylien ja ihmisten välinen aktiivinen tekeminen ja yhteisöllisyys on lisääntynyt Ruotsin Tornionlaakson kanssa.
2. Alueen ihmiset tutustuvat toisiinsa ruohonjuuritasolla kansainvälisesti ja tekevät yhteistyötä Pohjois-Ruotsin ja muiden Euroopan Leader-alueiden kanssa.

Tulostavoitteet

1. 4 kpl kylien ja ihmisten välistä yhteistoimenpidettä yli rajan.
2. 3 kpl hanketoimenpiteitä.

Toimenpiteet

- 1.1. Edistetään ja tuetaan rajat ylittäviä kulttuuri- ja urheiluprojekteja.
- 1.2. Mahdollistetaan rajat ylittävä harrastustoiminta lapset, nuoret ja perheet huomioiden.
- 1.3. Tuetaan ruohonjuuritason rajat ylittävää yhteistyötä ja kanssakäymistä lisäävien hankkeiden alkuvaiheen toimintaa (mm. kylät, järjestöt).

1.4. Tuetaan lapsille ja nuorille suunnattuja toimia ruotsin kielen osaamiseen, kuten asennekoulutus, kielikylvyt ja matalan kynnyksen harrastustoimet ruotsiksi.

2.1. Edistetään yhteistyötä Leader Lapin ja Pohjois-Ruotsin Leader-ryhmien välillä pohjoisen alueen ruohonjuuriyhteistyön vahvistamiseksi.

2.2. Edistetään ns. tavallisten ihmisten vierailuja Euroopan muille Leader-alueille.

Painopiste: E) Lähiluonto, ympäristö- ja ilmastotoimet

Painopisteiden tavoitteet

1. Asukkaat ja matkailijat löytävät luontoon: reitistöt lähiluontoon saavutettavia, huollettuja ja turvallisia
2. Kulttuurimaisema on hoidettua
3. Ympäristö huomioidaan kylien ja maaseudun kehittämisessä.
4. Ilmastonmuutoksen hillintä- ja sopeuttamistoimet otetaan huomioon kylien ja maaseudun kehittämisessä.

Tulostavoitteet

1. 10 kpl toimenpiteitä rahoitettu.
2. 5 kpl kulttuurimaiseman kunnostustoimenpiteitä rahoitettu.
3. 3 kpl ympäristöön liittyvää toimenpidettä + niihin liittyvät rakennelmat (4 kpl).
4. 6 kpl ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen liittyvää toimenpidettä.

Toimenpiteet

- 1.1. Tuetaan reitistöinfrastruktuurin kunnostusta, ylläpitoa ja saavutettavuutta.
- 1.2. Edistetään reitistöjen yhdistämistä toisiinsa koko alueella.
- 1.3. Edistetään kuntarajat ylittäviä digitaalisia kartoja.
- 2.1. Tuetaan maisemanhoidollisia kunnostustoimia.
- 3.2. Tuetaan kierrätysinfrastruktuurin

kehittämistä ja muita kiertotaloutta edistäviä toimia.

- 4.1. Tuetaan energiatehokkuustoimia ja uusiutuvan energian investointeja.
- 4.2. Tuetaan vieraslajien torjumista.

Indikaattorit (R27)

Ympäristö- ja ilmastotoimien määrä 24 kpl

Painopiste: F) Älykkäät kylät

Painopisteiden tavoitteet

1. Alueellinen ruokaomavaraisuus ja huoltovarmuus on kehittynyt ja ihmisten resilienssi kasvanut. Lähiruokaa on saatavilla ja ruokaa tuotetaan enemmän myös kotiviljelyllä osana omavaraisempaa elämää ja ilmastonmuutoksen hillintätoimia.
2. Energiaomavaraisuutta kehitetään kylissä hajautetulla energiantuotannolla, ja samalla vastataan ilmastonmuutoksen hillitsemiseen.

Tulostavoitteet

1. 5 kpl Älykkäät kylät -teeman strategiaa
2. 1 kpl hajautettuun energiantuotantoon liittyvää pilottia/hanketta

Toimenpiteet

- 1.1. Edistetään soveltavaa tutkimusta ja koulutusta nykyisille sekä uusille maataloustuottajille siitä, mitä meillä kannattaa viljellä muuttuvassa ilmastossa.
- 1.2. Tuetaan sekä opastusta oman ruoan viljelyyn että siirtolapuutarhojen ja ruokaosuuskuntien kokeiluja yhteistyössä oppilaitosten ja järjestöjen kanssa.

1.3. Edistetään eri tahojen kanssa mallien löytämistä siihen, että vesistöt saadaan kunnostettua ja kalakannat elpymään.

2.1. Pilotoidaan ja tuetaan hajautettua energiantuotantoa ja uusiutuvan energian ratkaisuja.

Indikaattorit (R40)

Strategioiden määrä 5 kpl
Pilottien/hankkeiden määrä 1 kpl

POIKKILEIKKAAVAT TEEMAT

Digitalisaatio

Poikkileikkaava teema ja työkalu, jonka avulla tavoitteita voidaan edistää. Ts. Digitalisaatio ei ole itseisarvo, vaan työkalu kehittämiseen. Ollaan valmiita myös tukemaan digiosaamisen kehittämistä esim kylissä.

Kylien kehittäminen

Poikkileikkaava teema strategiassa. Kylien kehittäminen huomioidaan poikkileikkavasti jokaisen kärkiteeman kohdalla. Rahoitusta jaettaessa positiiviset vaikutukset kyliin ja kyläyhteisöihin yhtenä kriteerinä.

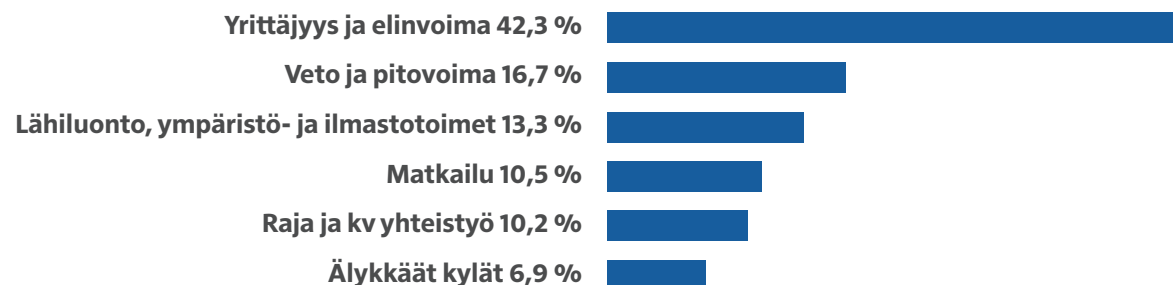
6. Rahoitussuunnitelma

Taulukko 1. Haettava CAP-rahoitus paikallista kehittämisstrategiaa toteuttaviin toimiin (euroa).

	EU (43 %)	Valtio (37 %)	Kunta (20 %)	Julkinen rahoitus yhteensä (65 %)	Yksityinen rahoitus yhteensä (tavoite 35 %)	Kokonais- rahoitus yhteensä
A. Yrittäjyys ja elinvoima	370 320,56	318 647,92	172 242,12	861 210,60	955 689,40	1 816 900,00
B. Veto ja pitovoima	200 932,55	172 895,45	93 457,00	467 285,00	251 615,00	718 900,00
C. Matkailu	126 501,70	108 850,30	58 838,00	294 190,00	158 410,00	452 600,00
D. Raja ja kv yhteistyö	132 139,00	113 701,00	61 460,00	307 300,00	131 700,00	439 000,00
E. Lähiluonto, ympäristö- ja ilmastotoimet	160 153,50	137 806,50	74 490,00	372 450,00	200 550,00	573 000,00
F. Älykkäät kylät	84 952,69	73 098,83	39 512,88	197 564,40	96 907,22	294 471,62
Strategiaa toteuttavat toimet yhteensä	1 075 000,00	925 000,00	500 000,00	2 500 000,00	1 794 871,62	4 294 871,62
Toimintaraha	358 333,19	308 333,21	166 666,60	833 333,00	0,00	833 333,00
Kokonaisrahoitus	1 433 333,19	1 233 333,21	666 666,60	3 333 333,00	1 794 871,62	5 128 204,62

Lisäksi haemme tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan mm. Interreg-, EAKR- tai ESR-rahoituksia.

Rahoituksen jakaantuminen painopisteittäin strategiaa toteuttavien toimien kokonaisrahoituksesta

7. Toimeenpanon kuvaus (sisältäen aktivointi, yhteistyö ja verkostoituminen, viestintä, hallinto)

Outokaira on käynnistänyt jo strategian tekovaiheessa asukkaiden aktivoinnin tulevasta strategiasta. Strategiasta tiedottaminen aloitetaan virallisesti heti rahoituksen tultua hyväksytyksi. Outokaira on toiminut Leader-periaatteiden mukaisesti jo yli 25 vuoden ajan. Yhdistyksellä on hyvän ja luotettavan toimijan maine alueella.

Yhdistyksen henkilöstöllä on toistaiseksi voimassa olevat työsopimukset, joten uuden strategian toimeenpano saadaan jouhevasti liikkeelle. Alueella on Leader-toiminnasta runsaasti tietoa ja kokemusta. Tämä kokemus on osoittautunut tarpeelliseksi ja helpottanut asioista tiedottamista alueella. Puskaradio, paikallislehdet, verkostossa mukana olevat toimijat, sosiaalinen media ja netti viestittävät tehokkaasti Leaderin mahdollisuuksista. Tärkeimmille sidosryhmille sekä alueen yritysneuvojille pidetään sparraustilaisuudet, jotta uuden ohjelman ja uusien toimintatapojen juurruttaminen alueelle saadaan käyntiin. Nettisivut päivitetään vastaamaan uutta kautta. Sivuille tehdään asioiden esittelyt asiakasystävällisessä muodossa.

Outokairalla on selkeät, pitkällä aikavälillä muodostuneet käytännöt asioiden hoitamisesta. Erityisen tärkeää on, että rahaliikenne ja siihen liittyvät asiat hoidetaan tarkasti ja systemaattisesti. Sähköiset välineet ovat käytössä niin hallitustyöskentelyssä kuin asiakaskontakteissa. Uusia välineitä otetaan käyttöön tarpeen mukaan. Hallituksen asiakirjat jaetaan sähköiseen kansioon, ja Hyrrää käytetään hankkeiden esittelyssä. Tarpeeton paperien jakaminen ja postitus on minimoitu siinä vaiheessa, kun alueen nettiyhteydet ovat sen mahdollistaneet tasapuolisesti kaikille. Toimenkuvauksilla on päätetty niin hallituksen kuin vakinaisen henkilöstön toimenkuvat. Näin jokainen tietää, mitkä tehtävät kuuluvat kenellekin. Outokaira kehittää omaa toimintaansa resurssien puitteissa.

Outokairan hallitus on ollut aina yhteistyökykyinen, ja positiivinen ilmapiiri on näkynyt ulospäin. Hallituksen jäsenet edustavat laajasti alueen kuntia ja eri sektoreita. Tärkeää on saada uudet hallituksen jäsenet ajettua sisään toimintaan ja hallituksen me-henkeä pidettyä edelleen yllä. Uudet jäsenet saadaan hanketoimintaan mukaan siten, että heille järjestetään hallituskoulutus, toimitetaan riittävä materiaalipaketti toiminnasta sekä ensimmäisten kokousten aikana käydään seikkaperäisesti läpi toimintaa. Outokaira järjestää vuosittain hallitukselle ja henkilöstölle yhteiset yön yli

kestävät kehittämispäivät jonkin ajankohtaisen teeman mukaisesti. Vuoden viimeinen kokous pidetään perinteisesti jouluisissa merkeissä. Hallituksen kokouksia pidetään Leader-rahoitusta saaneissa kohteissa.

Hallituksen jäseniä ja työntekijöitä kannustetaan osallistumaan valtakunnallisiin Leader-tapaamisiin, koulutuksiin ja vertaistapaamisiin osaamisen kehittämiseksi. Hallitusjäsenet kutsutaan mukaan myös Lapissa järjestettäviin Leader Lappi ja ELY-keskuksen yhteisiin tilaisuuksiin. Tutustumismatkat niin lähialueelle kuin muiden Euroopan Leader-ryhmien alueelle lisäävät näkemyksellisyyttä, luovat yhteenkuuluvuutta ja innostavat uudenlaiseen kehittämiseen, kun hallitusjäsenet saa virikkeitä oman alueen ulkopuolelta.

Outokaira on varautunut riskienhallintaan. Suurin riski Outokairan toiminnassa on henkilöstön yhtäaikaiset sairastumiset sekä yhtäkkinen määrärahojen romahtaminen. Rahariskeihin on varauduttu siten, että kuntarahoitukset laskutetaan kunnilta vuosittain (puskurirahoitus) ja mitään maksuja ei suoriteta asiakkaille ilman viranomaisen maksupäätöstä (esimerkiksi teemahankkeiden maksut). Maksuhakemukset valmistellaan huolella. Pyrimme siihen, ettei hylättyjä kustannuksia tule. Omien hankkeiden maksatuksia haetaan 2-4 kertaa vuodessa, jotta kassavirtaa tulee. Laatuksi kirjiaan on kuvattu yleisimmät toimintatavat. Laatuksi kirjia päivitetään säännöllisesti, ja puheenjohtaja on vastuutettu tiettyihin tehtäviin.

Uusia, arvaamattomia riskejä toimintaan voi tulla uuden toimintarahamallin mukana. Mallissa on riskinä se, että ulkopuoliset tahot (hankkeet, ELY-keskuksen maksut) vaikuttavat rahan liikkumisessa Outokairan käyttöön. Ohjelmakauden aikana tapahtuva henkilöstön eläköityminen hoidettaneen siten, että uudet henkilöt pääsevät työskentelemään yhtä aikaa entisten kanssa.

Leader-toiminnan yhtenä isona riskinä on ollut aina se, ettei suunnitelmia tehdesä ole varmuutta siitä, minkä verran rahaa alueelle saadaan. Tämä heijastuu myös toimintarahamäärään. Mikäli toimintarahamäärä tulee olemaan riittävällä tasolla, voidaan hankkia joko palkkatyönä tai ostopalveluna hankekehittäjän ja viestijän palveluita. Mikäli rahaa ei saada tavoiteltua määrää, tulee toimintaa supistaa. Toimintaa supistettaessa myös aktivointi kärsii, sillä hallinnolliset tehtävät on joka tapauksessa hoidettava, eivätkä määrärahat riitä useampiin käsipareihin. Tulevan kauden haasteita ovat myös pienet, aloittaville yrityksille ja yhteisöille kohdistuvat tuet, jotka työllistävät henkilöstöä entisestään. Haasteena on myös yksityisen rahoitusosuuden kertyminen, sillä uusissa rahoitusvälineissä on paljon välineitä, joissa on 100 %:n tuki. Lisäksi yritysten investointihankkeet pienenevät, ja sen mukana yksityinen rahoitus vähenee.

Verkostot, yhteistyö ja aktivointi

Hakuprosessin eri vaiheissa Outokaira on yhdessä sidosryhmien kanssa kartoittanut ja miettinyt myös sitä, mitkä tahot ovat keskeisiä yhteistyökumppaneita strategian tavoitteiden saavuttamiseksi. Mitä ryhmiä pitää aktivoida enemmän? Seuraavassa nämä verkostot on jaoteltuna alueen sisäisiin, alueiden välisiin sekä kansainvälisiin tahoihin ja heidän aktivointiinsa.

Työkaluna olemme hyödyntäneet dynaamista verkostoanalyysiä (Liite 2.):

- Verkoston keltaiset linkit ovat verkostoja, joita Outokaira haluaa vahvistaa.
- Siniset linkit ovat niitä, jotka jo ovat erityisen vahvoja ja joita tarvitaan jatkossakin.
- Harmaat linkit, jotka haun 1. vaiheen verkostoanalyysissä olivat mukana, ovat laaja olemassa oleva verkosto, mutta niiden kanssa ei toimita aktiivisesti.

Puuttavia verkostoja, jotka olisivat tärkeitä tulevan strategian toteuttamiseen, emme tunnistanee haun toisen vaiheen prosessissa.

Alueen sisäinen aktivointi

Kylät ja järjestöt ovat keskeisiä yhteistyökumppaneita. Kylien rooli vaikuttaa kaikkiin kehittämisen painopisteisiin poikkileikaten ne. Olemme läsnä kylien tapahtumissa ja järjestöjen kokouksissa. Vuoropuhelu on jatkuvaa. Kylät ja järjestöt ovat keskeisiä hanketoteuttajia ja näin myös strategiamme käytännön toteuttajia kanssamme. Huomioitavaa on myös, että ikäihmiset ovat ryhmä, joka on aktiivisesti mukana kylissä. He ovat keskeinen osa kylien ja koko alueen toimintaa, ja ilman heitä moni hanke jäisi toteuttamatta. Ikäihmisillä ei tarkoiteta yhtä yhtenäistä ryhmää, vaan ryhmään kuuluu erilaisia aktiivisia ja näkemyksellisiä senioreita. Kylistä tulee siis automaattisesti myös ikäihmisten perspektiiviä kehittämiseen. Lisäksi muun muassa erilaiset harrastustoimijat ovat aktiivisia tekijöitä järjestöjen hankkeissa.

Nuoret ja nuorten parissa toimivat tahot ovat keskeisiä veto- ja pitovoimaa kehitettäessä, kun fokuksena ovat nuoret. Meillä on toimiva yhteistyö 4H:n kanssa, mutta yhteistyötä tulee yhä tiivistää lukuisien eri nuorisotoimijoiden kanssa, jotta tavoitaisimme nuoret entistä paremmin. Työtä nuorten tavoittamiseksi pitää tehdä systemaattisesti, ja tähän tarvitaan myös lisää resursseja. Nuorisoneuvostot, harrastustoimijat, Met Nuoret ja muut nuorison parissa toimivat tarvitaan aktiivisesti mu-

kaan. Ideaalilanteessa tämä tapahtuisi Nuoriso-Leaderia varten palkatun työntekijän avulla. Jos tähän ei ole varoja, jatkamme hyvää yhteistyötä nuorisovaltuustojen ja kuntien nuorisotoimijoiden kanssa tiedottaen heitä Leaderin nuorille tarjoamista rahoitusmahdollisuuksista.

Yhtenä keskeisenä ryhmänä nähtiin **naiset**. Järjestimme naisille yhden yhteisen työpajan sekä anonyymin kyselyn, jossa tiedusteltiin kiinnostusta ja tarvetta naisryhmälle. Koska kiinnostus ja tarve oli selkeä, Outokaira tulee järjestämään vapaamuotoisia kohtaamistilaisuuksia naisille. Tällä vastataan siihen haasteeseen, että toimintaympäristön koetaan olevan liiaksi miesten maailmaa ja naisten näkökulma ei tule esille. Tarkoitus on aktivoida ja saada säännöllisesti koolle alueen kunnista aktiivinaisia, jotka edustavat eri sidosryhmiä. Tarkoitus on järjestää livenä tai hybridimallilla yhteisiä kokoontumisia, joissa keskustellaan alueen tarpeista ja ideoista sekä suunnitellaan yhteistyötä kaikki kehittämisen kärjet huomioiden. Naisryhmä on avoin myös uusille aktiiveille, ja tärkeää on avoimuuden lisäksi kaikki sektorit kattava edustus. Kokemus menneiltä vuosilta on osoittanut, että naisten strateginen aktivointi on ollut aina tuloksellista.

Kunnat: Outokairan rooli on edistää kuntarajat ylittävää aluekehitystä ja olla yhteistyön kutoja yli kuntarajojen. Kunnissa meillä on vahvat verkostot. Olemme toimineet ideoiden ja tarpeiden välittäjinä kuntien välillä sekä rakentaneet kuntarajat ylittävää aluekehitystä. Tornion, Ylitornion ja Pellon kuntastrategiat on huomioitu Outokairan strategiaprosessissa, ja kaikkien kuntien strategioissa on useita meille yhteneviä tavoitteita. Tämä varmistaa sen, että kehitämme aluetta samaan suuntaan. Selkeimmin oma roolimme näkyy kylien kehittämisessä, sillä olemme ainoa toimija, joka systemaattisesti edistää kylien kehittämistä kaikissa kehittämisen kärjissään. Kuntien kanssa on tehtävä yhteistyötä sekä yrittäjyyden ja elinvoiman että veto- ja pitovoiman parissa. Nämä ovat laajoja teemoja. On yhdessä mietittävä, mikä on kuntien rooli ja mikä on Outokairan rooli.

Yrittäjyysverkostoissa roolimme on aktivoida alueen pieniä maaseutuyrityksiä ja niiden parissa toimivien kehittäjien välistä yhteistyötä. Yrittäjyysverkostoihin kuuluvat mm. kunnalliset yrityspalveluneuvojat, oppilaitosten yritysasiantuntijat, ProAgria sekä rahoittajien ja rahoituslaitosten edustajat. Tätä yhteistyötä teemme järjestämällä tiedotus- ja verkostoitumistilaisuuksia yhdessä toimijoiden kanssa, tavoitteena tiedonsaanti ja osaaminen rahoitukseen liittyen. Yrittäjyysverkoston kautta voimme myös vastata digitalisaation ja vihreän siirtymän mukanaan tuomiin tarpeisiin sekä Ruotsin markkinoiden osaamiseen liittyviin tarpeisiin. Myös naisverkostossamme on yrittäjiä ja yrityskehittäjäverkostoissa toimivia ihmisiä. Resurssien salliessa tarkoituksemme on palkata osa-aikainen yritysasiantuntija, joka strategises-

ti vie yritysneuvontaamme ja yhteistyötä eteenpäin. Pyrkimyksemme on saada hakijat toimimaan omatoimisesti - eli jatkamme hyväksi osoittautunutta toimintatapamme: *”emme anna kalaa, vaan opetamme kalastamaan”*.

Kulttuuriverkostot ovat aina olleet tärkeitä yhteistyökumppaneita ja tulevat olemaan jatkossakin. Kulttuuri on osa yhteisöllisyyden kehittämistä ja näin veto- ja pitovoimatemaa. Kulttuuri on myös osa myös rajat ylittävää yhteistyötä. Vaalimalla ja tukemalla alueen kulttuuria voimme viedä elävää kulttuuriperintöä eteenpäin. Kulttuuriverkostot tuntevat meidät, ja vuoropuhelu erilaisten kulttuuritoimijoiden kanssa rahoituksiin ja toteutusmalleihin liittyen on osa toimintaamme jatkossakin.

Korkeakouluilla on tarjolla paljon osaamista ja kapasiteettia, josta alueemme voi hyötyä. Korkeakouluilta voimme saada jatkossakin resursseja strategiamme toimenpiteiden toteuttamiseen ja yhteiskehittämiseen kaikissa strategiamme kehittämissä. Yhteydet Lapin ammattikorkeakoulun (AMK) kanssa on ollut jatkuvaa. Lapin AMK:n Tornion yksikkö on toiminut hakijana Outokairan rahoittamissa hankkeissa, jotka myöhemmin ovat jatkuneet isommassa mittakaavassa muun muassa Interreg-rahoituksella. Myös naisverkostossa on edustus Lapin AMK:sta. Lapin yliopiston näkemys on myös meille tärkeää, ja hekin ovat toimineet rahoittamiemme hankkeiden vetäjinä. Outokaira tarjoaa molempien opiskelijoille mahdollisuuksia oppia hanketyöstä maaseudun kehittämisen ja aluekehittämisen kontekstissa.

Original Lapland ja sen verkosto: Outokaira on aloittanut yhdessä muiden raja-seudun Leader-ryhmien kanssa Original Lapland -matkailubrändin. Brändiä on viimeiset kaksi vuotta kehitetty EAKR-hankerahoituksella. Original Lapland tulee jatkamaan matkaa perustetun yhdistyksen ja pienistä matkailuyrittäjistä koostuvan verkoston voimin. Vaikka Outokaira ei tule enää toimimaan Original Lapland -matkailubrändin hankevetäjänä ja kehittäjä, tulemme jatkossakin tukemaan Original Laplandin jatkokehittämistä. Haluamme varmistaa, että hyvään vauhtiin saatu työ kantaa hedelmää ja auttaa alueen pienten matkailutoimijoiden yhteistyön kehittymistä rajat ylittävästi.

Alueiden välinen aktivointi

Leader-alueiden välinen yhteistyö koskee ennen kaikkea Leader Lappia ja Ruotsin puolen Leader Tornedaleniä. Outokaira on ollut ideankantajana niin Leader Lappi -verkoston syntymisessä kuin rajaseudun Leader-ryhmien verkostoitumisessa ja yhteistyön kehittämisessä (Ruotsin puolen Leader Tornedalen ja Suomen puolella Leader Tunturi-Lappi ry). Leader Tunturi-Lapin kanssa tulemme jatkamaan hyvää yhteistyötä raja-seudun Leader-toimijoina, monessa asiassa yhdessä Leader Tornedaleniä kanssa.

Leader Lappi jatkaa tulevalla ohjelmakaudella menestyksestä yhteistyötään, ja

olemme aktiivinen osa sen toimintaa. Yhteistyötä Leader Lapin kanssa on tehty kulu-neella ohjelmakaudella useissa eri teemoissa kuten viestinnässä, ikäihmisten perhe-hoidossa ja valokuituhankkeissa. Keskusteluista on käyty tulevan rahoituskauden yhteistyöstä näissä teemoissa: ympäristö, kansainvälinen toiminta, kulttuuri, nuoret, laajakaistat ja Älykkäät kylät.

Lapissa on toteutettu jo aiemmin Älykkäät kylät -teemaa kylissämme eri puolilla Lappia. Älykkäät kylät -teemaa laajennetaan tulevalla ohjelmakaudella kansainväli-sestä näkökulmasta. Haemme yhdessä esimerkkejä älykkäistä kylistä muualta Euroo-pasta ja vaihdamme tietoa siitä, mitä älykkyys voi kylille tarkoittaa. Samalla lappilais-ten kylien toimintamalleja voidaan esitellä kansainvälisille kumppaneillemme. Kansainvälisessä toiminnassa voimme samalla hyödyntää tehokkaasti koko kansain-välistä Leader-verkosta myös niin sanottujen tavallisten ihmisten kansainvälisessä toiminnassa. Lapin Leader-ryhmien ja ELY-keskuksen välinen yhteistyö on saanut uut-ta potkua kuukausittain pidettävistä aamukahveista, joissa keskustellaan ajankohtai-sista asioista.

Olemme osa Lapin liiton maakunnan yhteistyöryhmää (MYR) Leader Lapin kaut-ta. Tarvittaessa haemme Lapin liiton myöntämiä EU-rahoituksia omaan hanketoimin-taan. Olemme myös osallistuneet Lapin maakuntasopimuksen laatimiseen ja otta-neet sen sisällöt huomioon omassa strategiassamme. Ainakin yrittäjyys ja elinvoima, veto- ja pitovoima, digitaalisuus sekä ympäristö ja ilmastonmuutoksen hillitseminen ovat yhteisiä strategisia teemoja maakuntatason strategian kanssa.

Kansainvälinen yhteistyö ja verkostoituminen

Outokairalle yhteistyö Ruotsin puolen Leader Tornedaleniä kanssa on aina ollut luon-taista ja yhteydet ovat hyvät. Yhteistyötä on tehty muun muassa matkailun, tapahtu-mien ja kulttuuriyhteistyön saralla jo pitkään, ja tämä tulee jatkumaan. Olemme kes-kustelleet Ruotsin Leaderien kanssa yhteistyöstä koko Leader Lappi ja Leader Pohjois-Ruotsi -tasoilla. Tämä yhteistyö vastaa koko Lapin maakunnan tavoitteeseen kehittää ja tiivistää Ruotsi-yhteistyötä, kun esimerkiksi yhteistä teollista strategiaa kaavailaan alueiden välille. Pohjois-Ruotsin suurinvestoinnit vihreään teollisuuteen avaavat mahdollisuuksia myös lappilaisille toimijoille. Ne tarkoittavat myös tuhan-sien uusien työpaikkojen syntymistä Pohjois-Ruotsiin. Tästä syystä myös Leader Torn-edaleniä on strateginen tavoite veto- ja pitovoiman lisäämiseksi ja uusien asukkai-den houkuttelemiseksi alueelle. Myös tässä voimme tehdä yhteistyötä, ja houku-tella Tornionlaaksoon lisää asukkaita, kehittää yhteisöllisyyttä ja elinvoimaa rajat ylittävästi. Lisäksi on keskusteltu ruohonjuuritason kansainvälistymisen lisäämisestä eri asukasryhmien välillä (nuoret, naiset, lapsiperheet, ikäihmiset). Myös tässä

olemme aktiivisesti viemässä eteenpäin Pohjois-Ruotsin ja Lapin yhteistyötä.

Pohjois-Ruotsin lisäksi laajempi kansainvälinen yhteistyö muiden Euroopan alueiden kanssa ja niin sanotusti tavallisten ihmisten kansainvälistyminen ovat tärkeitä teemoja. Outokaira on ollut aktiivinen kansainvälisen yhteistyön tekijä ja on kannustanut toimijoitaan siihen. Pandemia sekoitti hyvin alkaneen työn, jossa tavoitteena oli nimenomaan järjestöjen toteuttamat kansainväliset hankkeet. Tätä varten käynnistettiin mm. Lähe völhjyyn -teemahanke (Lähde matkaan), jossa toimijat olisivat päässeet tutustumaan eri maiden kohteisiin ja sitä kautta myös verkostoitumaan ja löytämään kumppaneita Euroopasta. Tulevaisuudessa kansainvälistä yhteistyötä on kuitenkin tarkoitus jatkaa niin järjestö- kuin oppilaitosyhteistyössä ja saada mukaan myös nuoria.

Uudistettavuus ja innovatiivisuus paikallisesti

Outokairassa innovatiivisuus on ennen kaikkea aloitteellisuutta, avoimuutta uusille ideoille, toimijoille ja kokeiluille sekä ideoiden ja tekijöiden ”törmäyttämistä”. Leader-ryhmien välisen rajat ylittävän yhteistyön eteenpäin viemisessä länsirajalla olemme olleet aloitteellisia. Olemme järjestäneet rajaseudun Leader-ryhmien välillä tapaamisia, joiden myötä olemme havainneet yhteisiä tavoitteita tulevalle rahoituskaudelle. Ideoita uusista tuotteista, palveluista ja yhteistyömuodoista seuraamme aktiivisesti ja pidämme niistä listaa. Kun tunnistamme tahoja, joilla voisi olla yhteisiä tavoitteita, tuomme tekijät yhteen uusien innovaatioiden mahdollistamiseksi. Aktiivinen toiminta yrittäjyysverkoston kanssa tukee tätä toimintaa, tuo osaamista ja lisää verkostoja, mikä taas mahdollistaa uudenlaista yrittäjyyttä.

Outokaira on myös aktiivisesti ottanut toimintaansa ja alueen kehittämiseen mukaan alueen paluumuuttajia ja muita muuttajia. Olemme löytäneet alueen kehittämiseen innostuneita ihmisiä, joilla on kokemusta ja perspektiiviä, verkostoja Suomesta ja maailmalta sekä innovatiivista ajattelua, mikä on tuonut lisäarvoa alueen kehittämistyöhön. Tämä yhdistettynä tornionlaaksolaiseen kansainväliseen toimintaympäristöön luo lukemattomia kehittämismahdollisuuksia. Myös naisverkoston avulla toivomme saavamme lisää uusia aktiivisia kehittäjiä mukaan.

Outokairan 25-vuotisjuhlista marraskuussa 2021 järjestimme kaikille avoimen ideakilpailun teemalla rajat ylittävän yhteistyön kehittäminen. Kilpailun parhaat ideat palkittiin. Saimme 12 ideaa, joista tässä vaiheessa yhtä olemme edistäneet yhdessä idean esittäneen Nova teamin kanssa. Idea liittyi uudenlaisten digitaalisten ratkaisujen hyödyntämiseen rajat ylittävän yhteisöllisyyden lisäämisessä. Suurin osa kilpailun ideoista on toteuttamiskelpoisia. Ideat kohdistuivat niin nuoriin, ympäristöön, tapahtumiin kuin yhteiseen tekemiseen.

8. Seuranta ja arviointi

Strategian toteutumista seurataan ja arvioidaan itsearviointina jokaisessa hallituksen kokouksessa. Hallituksen tilannekatsauksessa käydään läpi strategian toteutumaa ja uusia esitettyjä hanke-ehdotuksia. Näistä käydään yhteistä keskustelua ja tarpeen mukaan kannustetaan ideoijaa eteenpäin. Kaikki hankeideat kirjataan kevyellä menettelytavalla ylös, ja erityyppisten hankeideoiden lukumäärät lasketaan vuosittain. Ohjelman rahoituksen sitomista hankkeisiin seurataan kokouskohtaisesti päivittävällä taulukolla. Taulukosta näkee hankkeiden päätöstilanteen, myönnetyn määrän sekä sidottavissa olevan rahoituksen vuosi- ja rahoituskausitasolla. Hallituksen antamat pisteytykset hankkeista ovat jäsenten nähtävillä - näin samantyyppisten hankkeiden pisteytykset pysyvät linjassa. Ohjelmakauden puolella välissä toteutetaan ulkopuolisen arvioitsijan arviointi.

Suurelle yleisölle hankkeet näkyvät nettisivuilla olevalla aktiivisella kartalla, josta voi tutkailla eri paikkakunnilla toteutettuja hankkeita.

Strategian toteutumista arvioidaan vuositasolla myös yhteisissä ELY-keskuksen kanssa toteutettavissa tapaamisissa. Kahdenvälisissä keskusteluissa palautteen antaminen on nykyisin molemminpuolista. Jos jokin osa-alue ei ole kehittynyt, laitetaan panoksia siihen osa-alueeseen.

LEADER

Outokaira tuottamhan

Outokaira tuottamhan ry,
Kenttätie 1, 95700 PELLO,
PUH 0400161034
www.outokaira.fi

